



Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg

Actuariële en bedrijfstechnische nota

8 december 2022

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	1
2. ORGANISATIE, BEHEER EN INTERNE CONTROLE	1
3. PENSIOENREGELING.....	9
4. HERVERZEKERING	13
5. VOORZIENINGEN EN RESERVES.....	13
6. BELEGGINGSBELEID.....	18
7. PREMIEBELEID.....	27
8. VEREIST EIGEN VERMOGEN EN FINANCIËLE STURINGSMIDDELEN	29
BIJLAGEN:	
1. VERVALLEN	
2. Beleggingsovertuigingen	
3. Richtlijnen Vermogensbeheer	
4. VERVALLEN	
5. VERVALLEN	

6 SIRA

7. Financieel Crisisplan

8. Risicohouding

9. Inrichting en uitvoering sleutelfuncties

10. Uitbestedingsbeleid

11. VERVALLEN

12. Integraal risicomanagement beleid

1. INLEIDING

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg is een ondernemingspensioenfonds, verbonden aan de onderneming Huntsman Holland B.V. Het pensioenfonds voert pensioenregelingen uit voor de medewerkers van de onderneming die voor 1 januari 2016 in dienst zijn getreden. Het pensioenfonds is opgericht per 11 april 1950. De statuten zijn voor het laatst gewijzigd op 10 juli 2014.

Een pensioenfonds moet een actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) vaststellen. Wettelijk dient deze aan een aantal eisen te voldoen. Zo wordt een omschrijving gegeven van het premiebeleid, het indexatiebeleid en het beleggingsbeleid, maar ook van de bedrijfsvoering en het beleid in een crisissituatie. De abtn heeft de hoedanigheid van een bedrijfsplan dat het algehele functioneren inzichtelijk maakt.

2. ORGANISATIE, BEHEER EN INTERNE CONTROLE

2.1 Missie, visie en strategie

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg draagt zorg voor de pensioenregeling voor deelnemers, gepensioneerden en slapers, die voor 1 januari 2016 al deelnamen aan de regeling.

- Missie

De missie van Pensioenfonds Huntsman is:

Het betalen van nominale pensioenen zoals toegezegd in de pensioenopgave die deelnemers ontvangen en hiermee op pensioenvlak veiligheid, zekerheid en continuïteit bieden aan alle deelnemers en gepensioneerden.

- Visie

De ambitie van het bestuur is een betrouwbaar pensioenfonds te zijn. Het bestuur wil zorgdragen voor een goede financiële beheersing en een evenwichtige afweging van de belangen van de betrokkenen nu en in de toekomst.

Vertrouwen van de deelnemers en gepensioneerden in het bestuur dat zijn taak serieus neemt en goed uitvoert, zien wij als een cruciale voorwaarde voor de continuïteit van het pensioenfonds.

Onze ambitie is dan ook om een pensioenfonds te zijn dat zijn betrouwbaarheid laat zien door goede financiële resultaten, transparante communicatie en een kostenbewust beleid.

De uitvoering van de pensioenovereenkomst moet correct en efficiënt gebeuren, en maatschappelijk verantwoord zijn.

• Strategie

Om onze visie te bereiken hebben wij een strategie geformuleerd die bestaat uit de volgende punten.

- Ons beleid richt zich op voldoende rendement tegen aanvaardbare risico's. De risicohouding is behoudend, maar om de doelstelling van het pensioenfonds te halen kunnen risico's niet volledig uitgesloten worden.
Het bestuur reduceert de kans op tekorten en verhoogt de kans op indexatie van pensioenen door actief risico management.
- Er wordt een verantwoord beleggingsbeleid gevoerd met expliciete aandacht voor afdekking van rente risico's, met behulp van een professionele externe partij en ondersteund door een onafhankelijke beleggingsadviseur.
- Om de kosten beheersbaar te houden hanteren we een kostenefficiënte werkwijze, met een uitbestedingsbeleid (zie bijlage 10) waarbij we kritisch zijn op de kwaliteit, kwantiteit en kosten van de uitbestedingspartners. Ten behoeve van de kosten van het vermogensbeheer heeft het bestuur in 2020 een beleidsdocument opgesteld waarin beschreven wordt hoe het pensioenfonds omgaat met kostenbeheersing en kostentransparantie inzake de beleggingen.
- Het pensioenfonds wil dicht bij de deelnemers en gepensioneerden staan. Aansprekende en persoonlijke communicatie is daarbij vanzelfsprekend. Ook als het gaat over risico's, rechten en koopkracht van deelnemers en gepensioneerden. Die communicatie is steeds vaker digitaal. Wij vinden het echter ook van groot belang de mogelijkheid te bieden tot een persoonlijk gesprek waarin de deelnemer zijn eigen situatie kan bespreken met een ter zake kundig persoon die de regeling goed kent.
- Het bestuur van het pensioenfonds vindt een goede relatie met de sponsor van groot belang voor het voortbestaan van het fonds en voert daarom regelmatig constructief overleg hierover.
- Om steeds fris en kritisch te kunnen reflecteren werkt het bestuur actief aan een goede relatie en interactie met het verantwoordingsorgaan.
- Het bestuur van het pensioenfonds hanteert de normen voor goed pensioenfondsbestuur.

• Doelstellingen

In het gevoerde beleid staat het belang van de deelnemers en gepensioneerden voorop. Het bestuur stelt zich hierbij ten doel te zorgen voor een goede financiële beheersing en een

evenwichtige afweging van de belangen van actieve deelnemers, ‘slapers’ en gepensioneerden bij het realiseren van doelstellingen.

Het uitbetalen van nominale pensioenen zoals toegezegd in de pensioenopgave is van het hoogste belang. Daarnaast streeft het bestuur er naar de pensioenen waardevast te houden. Het waardevast houden van het pensioen is evenwel voorwaardelijk: de financiële middelen van het pensioenfonds moeten het toelaten; een eventuele indexatie van pensioenen en pensioenaanspraken is afhankelijk van de dekkingsgraad.

2.2 Organisatie Pensioenfonds

Het pensioenfonds wordt bestuurd door een bestuur van zes leden, drie werkgeversvertegenwoordigers, twee deelnemersvertegenwoordigers en een pensioengerechtigdenvertegenwoordiger. De werkgeversleden worden voorgedragen door de directie, de deelnemersleden worden voorgedragen door de ondernemingsraad en de pensioengerechtigdenvertegenwoordiger wordt gekozen uit en door de pensioengerechtigden. De samenstelling van het bestuur dient te voldoen aan de criteria als vastgelegd in het deskundigheidsplan voor bestuursleden van het pensioenfonds.

Het pensioenfonds beschikt over een risicobeheerfunctie, interne-auditfunctie en een actuariële functie. De houders van deze sleutelfuncties zijn eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de desbetreffende functie. Het houderschap van de risicobeheerfunctie en de interne-auditfunctie wordt door een lid van het bestuur bekleed, dat van de actuariële functie door de certificerend actuaris.

Het bestuur wordt bij zijn taken ondersteund door een pensioenbureau, bestaande uit een manager pensioenfonds en een interne pensioenfondsadministrateur met een front office functie. Het pensioenbureau verzorgt alle dagelijkse operationele zaken.

Het pensioenfonds heeft het voeren van de deelnemers-, de financiële- en de uitkerings-administratie gedeeltelijk uitbesteed aan AZL te Heerlen (back office). AZL is verantwoordelijk voor het administreren van de aanspraken en het maken van de daarvoor benodigde berekeningen. Verder verzorgt zij de voorbereiding voor de communicatie van de aanspraken naar de deelnemers. Daarnaast is zij belast met de uitbetaling van de pensioenbedragen en het verrichten van de wettelijk voorgeschreven inhoudingen.

De interne pensioenfondsadministrateur verzorgt de communicatie naar deelnemers en de informatieaanlevering aan AZL. De financiële administratie omvat het beheer van de bankrekeningen met betrekking tot de gedane boekingen (facturen en dergelijke). Tevens

is AZL belast met de verslaglegging naar De Nederlandsche Bank. In de administratie-overeenkomst met AZL zijn alle afspraken met betrekking tot de uitvoering van de administratie vastgelegd.

Het pensioenfonds heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan NN IP te Den Haag. De discretionaire obligaties zijn in bewaring gegeven bij custodian CACEIS. De externe accountant is Mazars en WillisTowersWatson is de externe actuaris van het pensioenfonds.

Het bestuur wordt voor wat betreft het beleggingsbeleid ondersteund door een beleggingscommissie, waarin ook een externe beleggingsadviseur zitting heeft. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. In het verantwoordingsorgaan zijn de deelnemers en de pensioengerechtigden op basis van de onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd. De leden van het verantwoordingsorgaan zijn: vertegenwoordigers van de deelnemers en de pensioengerechtigden.

Het bestuur draagt zorg voor een transparant intern toezicht door visitatie. Hiertoe worden door het bestuur drie onafhankelijke deskundigen benoemd in een visitatiecommissie.

Het pensioenfonds heeft een compliance officer aangesteld. De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode van het pensioenfonds. De compliance officer adviseert verbonden personen over de uitleg en toepassing van bepalingen zoals opgenomen in de gedragscode.

Het pensioenfonds beschikt verder over een beheerst beloningsbeleid dat in 2021 voor het laatst is geüpdatet.

2.3 Beheersmaatregelen en interne controle

Het bestuur vergadert zo dikwijls de voorzitter of ten minste drie bestuursleden zulks verlangen, maar minimaal viermaal per jaar.

Berekeningen en voorgestelde betalingen van actieve deelnemers die pensioneren die door de externe administratie gemaakt worden, worden gecontroleerd door een door het pensioenfonds aangesteld extern bureau.

Te betalen facturen worden ter goedkeuring aan de manager pensioenfonds voorgelegd. Verificatie van facturen gebeurt door de manager pensioenfonds en een bestuurslid.

Belangrijke (administratieve) wijzigingen worden ter goedkeuring aan het bestuur voorgelegd. Bij door te voeren wijzigingen in de administratie van de pensioenuitvoerder bepaalt het bestuur vooraf op welke wijze controles, audits of steekproeven worden uitgevoerd.

Voor de uitoefening van haar taak beschikt het bestuur ten minste over de volgende informatie:

- Het jaarverslag van het pensioenfonds;
- De jaarrapportage van de accountant en de actuaris (inclusief beoordeling uit hoofde van zijn houderschap actuariële functie);
- Een kwartaal- en maandrapportage inzake de beleggingen;
- Een kwartaal- en maandrapportage inzake de dekkingsgraad en financiële risico's;
- De relevante ontwikkelingen op pensioengebied en de mogelijke consequenties hiervan voor het pensioenfonds.
- Rapportages van de risicomanagement functie en de interne audit functie;

De interne controle is zoveel mogelijk gewaarborgd door de volgende maatregelen:

- Het inrichten van de sleutelfuncties (zie bijlage 9);
- Het afbakenen van bevoegdheden;
- Het aanbrengen van functiescheidingen;
- Het toepassen van het vier-ogen-principe bij externe vertegenwoordiging;
- Het functioneren en de kwaliteit van de administratieve organisatie wordt beoordeeld op basis van ISAE-rapportages en periodiek getoetst door middel van audits. De accountant van het pensioenfonds heeft toegang tot de boeken en bescheiden van de externe administrateur, waarin de werkprocessen van de externe administratie in detail zijn vastgelegd.

- De deskundigheid van het bestuur als geheel en zijn individuele leden wordt bevorderd door regelmatige scholing. Leidraad daarbij is het deskundigheidsplan dat het bestuur laatstelijk heeft gewijzigd in 2022 en dat periodiek wordt geëvalueerd.
- Uitvoeren en monitoren van een risicoanalyse.

2.4 Integraal risicomanagement

Het bestuur heeft in 2020 een integraal risicomanagementbeleid vastgesteld (zie bijlage 12). Dit wordt in 2023 geëvalueerd. Door een actief risicobeheerbeleid probeert het pensioenfonds de kans op eventuele schade zo laag mogelijk te houden en ervoor te zorgen dat de grootste risico's niet tegelijk kunnen voorkomen. Het bestuur heeft een integrale risicoanalyse uitgevoerd, om zeker te stellen dat alle risico's op de meest optimale manier worden beheerst. Een systematische integriteits en risico analyse (SIRA) is als apart document opgeslagen (zie bijlage 6) en wordt in 2024 geëvalueerd. Het doel van het integraal risicomanagementbeleid is te beschrijven welke maatregelen beschikbaar zijn en binnen welke termijn het bestuur actie moet nemen om te voorkomen dat een risico kritisch wordt. Met beheersmaatregelen wordt de kans van het optreden van een risico beïnvloed of worden de negatieve gevolgen van een dergelijk risico beperkt. Het bestuur heeft ook een eigen risico beoordeling (ERB) uitgevoerd in 2020 en zal deze periodiek herhalen.

2.5 Integriteitsbeleid

Ter voorkoming van belangenconflicten en oneigenlijk gebruik van de bij het pensioenfonds aanwezige informatie heeft het pensioenfonds een gedragscode opgesteld. Deze wordt door alle bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan, leden van de beleggingscommissie, medewerkers van het pensioenbureau en leden van de visitatiecommissie nageleefd. Zij verklaren jaarlijks schriftelijk zich aan de gedragscode te houden. Tevens heeft het bestuur in 2015 het integriteitsbeleid inclusief incidentenbeleid in beleidsdocumenten vastgelegd. De incidentenregeling is in 2022 geactualiseerd,

2.6 Communicatie

Het bestuur heeft in 2020 een communicatieplan opgesteld dat tweejaarlijks geëvalueerd wordt.

Deelnemers en gepensioneerden ontvangen ieder jaar een opgave van hun pensioen

(UPO); gewezen deelnemers ontvangen die eens per vijf jaar.

Op de website van het pensioenfonds staan alle formele publieke documenten, zoals statuten en pensioenreglementen. Andere niet-publieke formele documenten zijn bij het pensioenfonds op te vragen. Het pensioenfonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden iedere maand via de website over actuele ontwikkelingen, waaronder de dekkingsgraad. Naast de internetinformatie besteedt het pensioenfonds regelmatig aandacht aan actuele onderwerpen in het bedrijfsblad van de onderneming.

2.7 Uitbesteding

Her pensioenfonds besteedt de administratie en het vermogensbeheer uit. De custodian bewaart de beleggingen. De voorwaarden voor uitbesteding zijn vastgelegd in de overeenkomsten met de externe dienstverlener. Doelstelling bij het uitbesteden is het waarborgen van continuïteit en constante kwaliteit van de dienstverlening.

Omdat Pensioenfonds Huntsman geen rechtstreeks zicht heeft en geen directe controle uitvoert op de processen van de externe dienstverleners stelt het bestuur kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken. Afspraken met hen worden periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Dit is conform de beleidsregel uitbesteding van DNB. De dienstverlening van administrateur, vermogensbeheerders en custodian worden gecertificeerd (ISAE). Een onafhankelijke instelling beoordeelt jaarlijks of het kwaliteitssysteem aan de gestelde normen voldoet.

Het bestuur behoudt volledige zeggenschap over de uitbestede activiteiten. Dit vertaalt zich in de volgende uitgangspunten bij uitbesteding:

- Eigendoms- en auteursrechten blijven bij het pensioenfonds.
- Het bestuur selecteert onafhankelijke uitbestedingspartners op basis van kwaliteit, prijs en marktconformiteit.
- Bij de keuze van een uitbestedingspartner wordt rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen bij het pensioenfonds.
- Bij de uitbesteding van activiteiten of processen draagt het bestuur zorg voor

voldoende “countervailing power” van het bestuur ten opzichte van de externe partij.

- Er worden afspraken gemaakt over de wijze waarop de overeenkomst wordt beëindigd, en over de wijze waarop wordt gewaarborgd dat het pensioenfonds de werkzaamheden na beëindiging van de overeenkomst weer zelf kan uitvoeren of door een andere partij kan laten uitvoeren.
- Het bestuur van het pensioenfonds gaat alleen nieuwe overeenkomsten aan die:
 - naar het Nederlands recht zijn opgesteld
 - waarin geschillen worden voorgelegd aan een Nederlandse rechter of arbiter en die
 - geen beperkingen van de aansprakelijkheid van de uitbestedingspartner bevatten die verder gaan dan hetgeen volgens het burgerlijk wetboek gebruikelijk is.

Pensioenfonds Huntsman evalueert de prestaties van de uitvoerders regelmatig. Dit gebeurt onder meer aan de hand van SLA-rapportages en beleggingsrapportages. Voor nieuwe contracten en evaluaties stelt het bestuur criteria op, waaronder performance, ontwikkelingen bij de externe partij, inzicht in en hoogte kosten, uittredingsvoorwaarden, aansprakelijkheid, dienstverlening en kwaliteit van de rapportages.

2.8 IT beleid

Het bestuur heeft in 2021 een nieuw IT beleid vastgesteld. IT is een factor die bepalend is voor een integer en beheersbare bedrijfsvoering. Het bestuur van PF Huntsman wil “in control” zijn op IT. Onderdeel van het beleid is de implementatie, de monitoring en de jaarcyclus. Het beleid wordt periodiek geëvalueerd (voor het eerst in 2024).

3. PENSIOENREGELING

3.1 Aangesloten onderneming

Het pensioenfonds voert de pensioenregeling uit voor de medewerkers en de gewezen medewerkers van Huntsman Holland B.V., alsmede de met Huntsman Holland B.V. verwante ondernemingen, waarvan medewerkers op voorstel van de directie van de B.V. aan het pensioenfonds deelnemen. Medewerkers die na 31 december 2015 in dienst zijn getreden worden niet meer als deelnemer aangemeld.

De wederzijdse verantwoordelijkheden, rechten en (financiële) plichten zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst. In deze overeenkomst zijn onder meer bepalingen opgenomen met betrekking tot de aanmelding van deelnemers, premievaststelling, de wijze en het tijdstip van premiebetaling en het verlenen van indexatie.

3.2 Deelnemerschap en pensioenregelingen

Deelnemer aan de pensioenregelingen zijn de in het pensioenreglement aangeduide medewerkers. De inhoud van de pensioenovereenkomst is vastgelegd in het pensioenreglement.

3.3 De inhoud van de pensioenregeling

De huidige pensioenregeling is van kracht sinds 1 januari 2016 en per 16 september 2021 voor het laatst aangepast zoals vastgelegd in het pensioenreglement van het pensioenfonds.

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling worden hierna weergegeven:

3.3.1 Pensioensoorten

- Het betreft een middelloonregeling met pensioenleeftijd 68 jaar.
- Voor de deelnemers is het ouderdomspensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen verzekerd in de vorm van een basispensioen. Het ouderdomspensioen bedraagt voor elk

deelnemersjaar 1,875% over het deel van het jaarsalaris van €14.802 tot € 114.866)

Deze bedragen gelden per 1-1-2022 en worden jaarlijks aangepast aan de wettelijke bedragen.

Onder het jaarsalaris wordt verstaan het basissalaris, vermeerderd met de vakantietoeslag, dertiende maand en eventuele ploegentoeslag, vaste reservetoeslag en persoonlijke toeslag.

- Voor de nabestaanden is het nabestaandenpensioen en wezenpensioen verzekerd.
Het nabestaandenpensioen is gelijk aan 70% van het (bereikbaar) ouderdompensioen; het wezenpensioen is gelijk aan 14% van het (bereikbaar) ouderdompensioen. De opbouw van nabestaandenpensioen is met ingang van 1 januari 2020 beëindigd.
- Het arbeidsongeschiktheidspensioen bestaat uit een excedent-pensioen voor deelnemers met een salaris hoger dan de WIA-loongrens. Bij volledige arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA is het excedent-pensioen gelijk aan 80% van het vaste jaarsalaris, voor zover gelegen boven de WIA-loongrens. Verder wordt bij (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA de opbouw van ouderdoms- en nabestaandenpensioen (gedeeltelijk) voortgezet op kosten van het Fonds.
- De regeling biedt een aantal flexibele elementen:
 - Vervroeging en uitstel van de pensioendatum;
 - Deeltijd pensionering;
 - Uitrui van nabestaandenpensioen in extra ouderdompensioen en uitruil van ouderdompensioen in extra nabestaandenpensioen;
 - Variatie in de hoogte van het ouderdompensioen.

3.3.2 Aanpassing pensioenaanspraken en pensioenrechten (indexering)

Op de opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers, gewezen en arbeidsongeschikte deelnemers en de ingegane pensioenen van pensioengerechtigden wordt jaarlijks

indexatie verleend van maximaal de stijging van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens over de periode oktober tot oktober over het jaar daaraan voorafgaand.

Deze indexaties zijn geheel voorwaardelijk.

Het bestuur beslist evenwel jaarlijks of, en zo ja in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor de voorwaardelijke indexatie is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald; deze indexatie wordt uit het vermogen van het pensioenfonds gefinancierd. Het pensioenfonds baseert het toeslagbesluit (mede) op basis van de financiële positie per eind september van het betreffende jaar.

Het bestuur streeft naar waardevastheid van de pensioenen. Voor de korte termijn kan de actuele financiële positie van het pensioenfonds ertoe leiden dat indexatie niet of niet volledig wordt toegekend. In verband daarmee heeft het bestuur van het pensioenfonds in beginsel besloten om:

- Géén voorwaardelijke indexatie op de pensioenen toe te kennen indien en zolang de beleidsdekkingsgraad minder dan 110% bedraagt.
- De indexatie op de pensioenen toe te kennen indien en voor zover de indexatie volgens verwachting langdurig (toekomstbestendig) kan worden toegekend.

Eventueel gemiste indexatie wordt niet ingehaald.

De beleidsdekkingsgraad wordt gedefinieerd als het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden, welke steeds per einde kwartaal exact worden vastgesteld en waarbij de dekkingsgraden aan het eind van de andere maanden worden geschat door middel van roll forward en actuele rentetermijnstructuur maar wel met de actuele waarde van de beleggingen.

Deze beleidsregel is een richtlijn. Het bestuur kan op basis van andere overwegingen hiervan afwijken.

Voor een deel van de actieve deelnemers geldt dat zij op basis van bepalingen in oude reglementen premievrije aanspraken hebben opgebouwd die worden aangepast op basis van de algemene salariswijzigingen bij de werkgever conform de geldende CAO. Deze aanpassingen maken onderdeel uit van de premie die de werkgever betaalt en worden dus niet uit het vermogen van het pensioenfonds gefinancierd.

3.3.3 Eigen bijdrage

Er zijn drie eigen deelnemersbijdragen: De eerste eigen deelnemersbijdrage is 1% van het jaarsalaris tot € 73.223 (2022 bedrag). Daarnaast geldt een tweede eigen bijdrage van 1,1% over het jaarsalaris tot €114.866 (2022 bedrag).

Er geldt tevens een derde eigen bijdrage van 1% over het salaris tussen € 14.802 en maximaal €114.866 (2022 bedragen). Voor deeltijd-medewerkers geldt een pro rata vastgestelde deelnemersbijdrage.

4. HERVERZEKERING

4.1 Herverzekeringsbeleid

Gezien de omvang en het draagvlak van het pensioenfonds zijn de risico's voortvloeiende uit de aangegane pensioenverplichtingen gedeeltelijk herverzekerd. De herverzekering heeft betrekking op de overlijdensrisico's en de arbeidsongeschiktheidsrisico's.

4.2 Herverzekeringscontract

Het pensioenfonds heeft met Zwitserleven een herverzekeringsovereenkomst gesloten. De belangrijkste kenmerken van de overeenkomst zijn:

- De risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid worden op basis van een stop-loss-constructie herverzekerd met een maximum van zes maal het eigen behoud. De prioriteit daarvan bedraagt 125% van de risicopremie eigen rekening;
- De premie bedraagt 7,2% van de risicopremie eigen rekening per verzekeringsjaar.

5. VOORZIENINGEN EN RESERVES

Voor de in eigen beheer gehouden verplichtingen houdt het pensioenfonds de volgende voorzieningen en reserves aan:

5.1 Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) wordt post voor post vastgesteld, met inachtneming van de actuariële grondslagen en veronderstellingen zoals hierna omschreven. De VPV wordt gebaseerd op de tot de balansdatum verkregen aanspraken op pensioen, met inbegrip van de indexatie zoals die op grond van het indexeringsbeleid aan de actieve en inactieve deelnemers zijn toegekend per 1 januari volgend op de balansdatum. De VPV wordt zodanig vastgesteld, dat zij toereikend is ter dekking van de verplichtingen van het pensioenfonds. De toereikendheid van de VPV wordt jaarlijks door de certificerend actuaris getoetst.

Aan de berekening van de pensioenverplichtingen liggen de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:

■ **Rekenrente:**

Rentetermijnstructuur, gepubliceerd door de DNB, geldend per de berekeningsdatum.

- Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige voorwaardelijke indexatie, anders dan door het bestuur reeds toegekende indexatie.

■ **Sterftekansen:**

— Voor mannen en vrouwen worden de sterftekansen vanaf 31-12-22 ontleend aan de AG Prognosetafel 2022, zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap, toegepast met de Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg Ervaringssterfte op basis van het Towers Watson Ervaringssterftemodel 2018.

Elk boekjaar wordt de prognoseperiode in de AG Prognosetafel met 1 jaar opgeschoven. Na iedere publicatie van nieuwe prognosetafels worden de sterftekansen aan de nieuwe tafels ontleend per ultimo van het jaar waarin de nieuwe prognosetafels worden gepubliceerd.

— Voor wezen worden de sterftekansen verwaarloosd.

■ **Partnerfrequentie:**

Zolang nog geen ouderdomspensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor latent partnerpensioen elke (gewezen) deelnemer verondersteld een partner te hebben (onbepaalde partner systeem met een partnerfrequentie van 100%). Voor gepensioneerden wordt alleen een voorziening voor partnerpensioen berekend, indien en zolang zij een partner hebben conform de partnerdefinitie in het pensioenreglement (bepaalde partner systeem). Voorts wordt verondersteld dat de partner van een mannelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een vrouw is en dat de partner van een vrouwelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een man is.

■ **Leeftijdsverschil:**

Voor wat betreft het partnerpensioen, wordt verondersteld dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw.

■ **Wezenpensioen:**

Voor eventueel latent wezenpensioen wordt geen voorziening gevormd. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 18 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd. Voor wezen van 18 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 27-jarige leeftijd. Ter dekking van wezenpensioenen die ingaan, is een opslag van 1% op de risicokoopsom voor het partnerpensioen voor actieve deelnemers aangebracht.

■ **Arbeidsongeschiktheid:**

Voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de voorziening pensioenverplichtingen gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken. Hierbij wordt geen rekening gehouden met toekomstige revalidatie.

Ter dekking van dit risico van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wordt op de koopsom voor ouderdomspensioen en de risicokoopsom voor partnerpensioen (inclusief risicopremie voor wezenpensioen) een opslag van 4% gelegd. Ter dekking van het risico op een WIA-excedent uitkering wordt een opslag van 3% gelegd op 80% van de WIA-grondslag (inkomensdeel boven de WIA-grens).

De toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op de balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard, wordt gelijkgesteld aan tweemaal de opslag voor premievrijstelling in de verwachte zuivere kostendeekkende premie voor het nieuwe boekjaar.

■ **Kosten:**

Ter dekking van kosten van beheer en uitbetaling van ingegane pensioenen is in de voorziening pensioenverplichtingen een opslag van 4% opgenomen. Deze opslag voor toekomstige kosten wordt ook in de premie toegepast op de (risico)koopsommen.

Ter dekking van (administratie)kosten in het lopend boekjaar worden de netto actuariële koopsommen verhoogd met een opslag van 4%. Beleggingskosten en overige beheerskosten worden geacht te worden gedekt uit de beleggingsopbrengsten.

■ **Uitbetalingswijze:**

Voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen op continue wijze worden uitbetaald.

■ Toetredingen en uittredingen:

Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige toetredingen en uittredingen.

■ Hertrouwkansen:

Gegeven het bepaalde in de pensioenregeling en de onder partnerfrequentie genoemde onderstelling, hoeft er geen rekening te worden gehouden met hertrouwkansen.

■ Leeftijd:

De leeftijd op berekeningsdatum wordt in maanden nauwkeurig vastgesteld.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks bij de bespreking van de resultatenanalyse door de actuaris in zijn actuariel rapport of er aanleiding is om te onderzoeken of grondslagen geactualiseerd dienen te worden. Prudentie is hierbij het uitgangspunt. Voor de volgende specifieke grondslagen geldt in beginsel dat een periodieke herijking plaatsvindt:

- | | |
|-----------------------------|--|
| - Ervaringssterfte: | eens in de 5 jaar (volgende keer in 2023) |
| - De AG prognosetafel 2022: | bij publicatie door het AG (eens in de 2 jaar) |
| - Kostenvoorziening: | eens in de 5 jaar (volgende keer in 2025) |

5.2 Voorziening niet-opgevraagde pensioenen.

Voor niet-opgevraagde pensioenen wordt gereserveerd conform de reserveringswijze voor ingegane pensioenen.

Indien de begunstigde zich na vijf jaar nog niet bij het pensioenfonds heeft gemeld, valt de voorziening vrij. Begunstigden kunnen ook na het verstrijken van deze termijn aanspraak maken op de vrijgevalle rechten.

5.3 Reserves

Ter dekking van de risico's houdt het pensioenfonds een algemene reserve aan.

De algemene reserve is per de balansdatum gelijk aan het verschil tussen de totale activa enerzijds en de schulden en de hiervoor genoemde voorzieningen anderzijds.

De reserve vormt het eigen vermogen. Voor de bepaling van het volgens de Pensioenwet (minimum) Vereist Eigen Vermogen wordt verwezen naar hoofdstuk 8.

6. BELEGGINGSBELEID

6.1 Verklaring Beleggingsbeginselen.

De uitgangspunten van het beleggingsbeleid zijn vastgelegd in het document

‘Beleggingsovertuigingen’ (zie bijlage 2). Voorts is een en ander verwoord in het document ‘Richtlijnen Vermogensbeheer’ ingaande 1 oktober 2017 (zie bijlage 3). En navolgende amendementen.

6.2 Het strategische beleggingsbeleid

De doelstelling van het pensioenfonds is het op lange termijn garanderen van de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten, alsmede het streven naar het gedurig waardevast houden van ingegane pensioenen en premievrije pensioenaanspraken. Om deze doelstelling te bereiken, is het van het grootste belang dat de beleggingsresultaten van het pensioenfonds op lange termijn en met aanvaardbare risico's zo hoog mogelijk zijn.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een strategisch beleggingsbeleid vastgesteld dat periodiek geüpdatet wordt. In onderstaande tabel zijn tevens minimum en maximum allocaties vermeld, waarbinnen ruimte wordt geboden voor tactische asset allocatie.

In onderstaande tabel zijn de normwegingen en bandbreedtes weergegeven.

Portefeuille	Beleid 2022	Mutatie	Beleid 2023	Min	Max
Hoogrentende waarden	9,0%	1,0%	10,0%	8,0%	12,0%
Global High Yield	4,5%	0,5%	5,0%	4,0%	6,0%
EMD HC	1,8%	0,7%	2,5%	1,5%	3,5%
EMD LC	2,7%	-0,2%	2,5%	1,5%	3,5%
Aandelen	34,0%	-2,3%	31,7%	26,7%	36,7%
Aandelen Ontw Mkt	29,5%	-2,3%	27,2%	22,2%	32,2%
<i>Aandelen Multi Factor Wereldwijd</i>	<i>9,75%</i>	<i>-0,65%</i>	<i>9,1%</i>	<i>7,1%</i>	<i>11,1%</i>
<i>Aandelen Passief Wereldwijd (hedged)</i>	<i>19,75%</i>	<i>-1,65%</i>	<i>18,1%</i>	<i>14,1%</i>	<i>22,1%</i>
Aandelen Opk Mkt	4,5%	0,0%	4,5%	2,5%	6,5%
Onroerend Goed	4,5%	2,6%	7,1%	5,1%	9,1%
Return portefeuille	47,5%	1,3%	48,8%	43,8%	53,8%

In het kader van aanvullend beleid of in het kader van herstel van de financiële positie kan het bestuur besluiten om de asset allocatie tijdelijk aan te passen.

De matching portefeuille bestaat uit discretionaire euro staatsobligaties met een resterende looptijd langer dan 10 jaar (10+) uit Duration Matching Funds en liquiditeiten aangevuld met Euro investment grade bedrijfsobligaties en hypotheeklen die samen voor de afdekking van het renterisico zorgen.

De returnportefeuille is gespreid over met name een wereldwijde aandelenportefeuille aangevuld met emerging debt, hoogrentende obligaties en niet-beursgenoteerd vastgoed. Nadere details zijn opgenomen in de beleggingsrichtlijnen. Voor alle beleggingscategorieën zijn representatieve, marktconforme indices vastgesteld die dienen als benchmark voor risicobeheersing en resultaatsevaluatie.

Derivaten

Derivaten kunnen door de beheerder van het pensioenfonds gebruikt worden ter sturing van het valutarisico alsmede vooruitlopend op het voornemen van aankoop of verkoop van financiële instrumenten. Daarnaast kunnen beleggingsinstellingen of vermogensbeheerders waarin het pensioenfonds participeert of die het vermogen van het pensioenfonds beheren mogelijk gebruik maken van derivaten. Eventuele posities die voortvloeien uit de derivatentransacties moeten passen binnen de beleggingsrestricties die het pensioenfonds overeen is gekomen met de (vermogens) beheerder in kwestie. De beheerder van het pensioenfonds is bevoegd om – zonder voorafgaande toestemming – valutaswaps, futures en valuta termijn contracten af te sluiten. Indien de beheerder wenst te beleggen in opties, dan dient deze toestemming te verkrijgen van het pensioenfonds.

6.3 Opzet vermogensbeheer

Het beheer van de gehele portefeuille vindt extern plaats. De beleggingscommissie van het pensioenfonds is, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, belast met het toezicht op het vermogensbeheer. De taken en verantwoordelijkheden van de beleggingscommissie zijn door het bestuur vastgelegd in een beleidsdocument. Het bestuur heeft hiervoor één fiduciaire beheerder geselecteerd. De selectie van de vermogensbeheerder heeft plaatsgevonden op basis van vooraf bepaalde beoordelingscriteria. De discretionaire obligaties zijn in bewaring gegeven bij een custodian. De beheerder van het pensioenfonds heeft de opdracht de

beleggingsportefeuille te beheren conform de wijze zoals beschreven in de beleggingsrichtlijnen, die integraal onderdeel uitmaken van de vermogensbeheer overeenkomst.

Deze beleggingsrichtlijnen beschrijven o.a. de normgewichten van de diverse beleggingscategorieën alsmede minimale en maximale bandbreedtes.

Daarbij heeft de beheerder de opdracht de portefeuille binnen deze kaders te beheren. Indien door marktomstandigheden de omvang van een beleggingscategorie buiten deze kaders valt, heeft de beheerder maximaal vijf werkdagen de tijd om het pensioenfonds hiervan op de hoogte te stellen. De praktijk leert dat de beheerder doorgaans al binnen enkele dagen na overschrijding van dergelijke bandbreedtes (al dan niet actief of passief) dergelijke ‘breaches’ meldt aan het pensioenfonds.

6.4 Risicometing en -beheersing

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's, bevatten de door het pensioenfonds opgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- De minimum en maximum allocatie van de beleggingscategorieën;
- De index c.q. indices die dienen als benchmark;
- De minimum en maximum allocatie voor de categorieën binnen de matchingportefeuille en de returnportefeuille ;
- De spreiding van effecten ten opzichte van de benchmark;
- De minimale en maximale posities van het valutarisico, binnen de aandelencategorie, en het renterisico;
- Het immuniseren van renterisico.

Het pensioenfonds wenst 60% van het renterisico van de gehele verplichtingenstructuur af te dekken. Dit betekent dat het ‘rente afdekkingsbeleid’ van het pensioenfonds voorziet in het afdekken van het renterisico van de verplichtingen voor alle ‘looptijdbuckets’. Het fonds streeft een rente afdekking op basis van de swapcurve na. Het pensioenfonds heeft de beheerder voor de totale renteafdekking en per looptijdbucket een toegestane bandbreedte meegegeven.

- De maximale afwijking in duration voor vastrentende waarden ten opzichte van de benchmark;
- Een minimale credit rating voor vastrentende waarden (zijnde ‘investment grade’), alsmede de additionele voorwaarden waaronder er een lager minimum kan gelden indien er gebruik wordt gemaakt van creditfondsen of –pools;
- Het gebruik van derivaten.
- Het afdekken van valuta risico.
- Het uitlenen van effecten

6.5 Resultaatsevaluatie

Het beleggingsresultaat wordt per maand gemeten. De vermogensbeheerder rapporteert per maand over het beleggingsresultaat en de benchmarks. De performance van de vermogensbeheerder zal over voortschrijdende periodes van drie jaar worden vergeleken met vooraf vastgestelde en in de beleggingsrichtlijnen opgenomen aspiratieniveaus. Daarnaast wordt het beleggingsresultaat over meerdere kortere perioden beoordeeld. Bij een beleggingsresultaat onder de minimale rendementsverwachting of consistent onder de standaard uitkomend, wordt van de beheerder een gedetailleerde schriftelijke verklaring verwacht.

Uit de kwartaalrapportages van de vermogensbeheerder dient te blijken of de gelopen beleggingsrisico’s vallen binnen de restricties die hieraan zijn gesteld.

De beleggingscommissie is belast met bovenstaande resultaatsevaluatie, en rapporteert hierover aan het bestuur van het pensioenfonds in de eerstvolgende bestuursvergadering.

6.6 Waarderingsgrondslag

De waardering van de beleggingen op de balans geschiedt als volgt:

- Zakelijke waarden: aandelen, converteerbare obligaties en opties worden gewaardeerd tegen de beurswaarde;
- Niet-beursgenoteerd vastgoed wordt gewaardeerd op basis van algemeen geaccepteerde waarderingsgrondslagen zoals goedgekeurd door de accountant van het desbetreffende niet-beursgenoteerde vastgoedfonds en zoals toegelicht in het jaarverslag van het vastgoedfonds;
- Vastrentende waarden: obligaties en leningen op schuldbekentenis worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor de obligaties is dat de beurswaarde en voor leningen op schuldbekentenis is dat de berekende marktwaarde;
- Vorderingen, overlopende activa, liquide middelen en kortlopende schulden worden opgenomen tegen marktwaarde.

6.7 Risicohouding

De risicohouding geeft weer in hoeverre het pensioenfonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstelling van het pensioenfonds te realiseren. Voor de lange termijn komt de risicohouding van het pensioenfonds tot uitdrukking in zogenaamde ondergrenzen die in het kader van de haalbaarheidstoets zijn geformuleerd. Deze ondergrenzen hebben met name betrekking op het te realiseren pensioenresultaat inclusief waardeversterving. Voor de korte termijn risicohouding wordt het (strategische) vereist eigen vermogen door het pensioenfonds niet als sturingsmechanisme gehanteerd en is als zodanig ook niet opgenomen in het beleggingsbeleid. Het pensioenfonds monitort echter periodiek, conform het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds (artikel 24), het vereist eigen vermogen dat volgt uit de meest recente ALM-studie c.q. vaststelling van het risicoprofiel en strategisch beleggingsbeleid.

Het bestuur heeft samen met het verantwoordingsorgaan, gehoord de werkgever en de sociale partners de risicohouding van het pensioenfonds bepaald. In samenspraak zijn de voorkeuren voor verwachte pensioenresultaten en daarbij horende risico's vastgesteld (zie bijlage 8). Dit is gebeurd aan de hand van een aantal concrete vragen over onderwerpen die voor de verzekerden en de werkgever van belang zijn. Bij ieder onderwerp is nagegaan welke situatie het beste past bij het pensioenfonds. De haalbaarheid van het beleid wordt jaarlijks getoetst met een langetermijnprognose.

De risicohouding wordt geconcretiseerd door naar de volgende zaken te kijken:

- De gemiddelde deelnemer vertoont risicomijdend gedrag;
- Een stabiele premie heeft de voorkeur;
- Zoveel mogelijk voorkomen van korting van pensioen;
- Gepensioneerden willen geen schokken in hun inkomen. Eventuele korting zoveel mogelijk uitsmeren.
- Realiseren van realistische indexatieverwachting op lange termijn;
- Voorkomen van grote koopkrachtdaling.

De gedefinieerde ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets zijn:

- maximale afwijking slecht weer t.o.v. het mediane pensioenresultaat 22%
- Gemiddeld een pensioenresultaat van 92%
- Een pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie van 92%

6.8

Beleggingscyclus

Het beleggingsproces dat pensioenfonds Huntsman hanteert ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:



Het beleggingsproces bestaat uit de volgende stappen en resulteert in een gebalanceerde werkelijke beleggingsportefeuille die aansluit bij de specifieke wensen en situatie van pensioenfonds Huntsman.

- 1 Het bestuur stelt kaders op voor het beleggingsproces middels Investment Beliefs om beleggingsmogelijkheden te beoordelen; een ijkpunt voor het bestuur en voor een duidelijke verantwoording naar deelnemers, toezichthouders en andere stakeholders. Op basis van investment cases bepaalt het bestuur welke beleggingscategorieën voor het fonds investeerbaar zijn, en binnen welke randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden zijn dan kaderstellend voor de verdere invulling van de beleggingsportefeuille.
- 2 Met behulp van een ALM-studie wordt door het bestuur de omvang van het toegestane balansrisico bepaald, alsmede een verdeling van het toegestane risico over renterisico en zakelijke waarden risico. Een ALM-studie wordt tenminste eens per drie jaar uitgevoerd;
- 3 De inzichten uit de ALM-studie vormen de basis voor het beleggingsbeleid. Met behulp van een strategisch asset allocatie model worden de ALM inzichten vertaald in een strategische normportefeuille (3a). Jaarlijks wordt de strategische normportefeuille, inclusief bandbreedtes door het bestuur vastgesteld. Deze normportefeuille is leidend voor het beleggingsplan (3b) gedurende het daaropvolgend jaar;
- 4 De portefeuille wordt ingevuld met best-in-class managers. Dit gebeurt op basis van een uitvoerige analyse van de mogelijkheden binnen actief en passief beheer, mede op basis van een zogeheten landschapsstudie en investment cases.
- 5 Gedurende het jaar wordt door de Beleggingscommissie toezicht gehouden op de uitvoering van het beleid, daarin ondersteund door de fiduciair beheerder;
- 6 Risicobeheer en monitoring (verantwoording). Gedurende het jaar ziet het bestuur er op toe dat de beleggingen in overstemming zijn met de beleggingsrichtlijnen. Tevens wordt op kwartaalbasis (en indien nodig vaker) door de beleggingscommissie beoordeeld of de neerwaartse risico's van de actuele portefeuille voor de dekkingsgraad van het Fonds voor het bestuur acceptabel zijn.

- 7 Het laatste onderdeel van de beleidscyclus van het pensioenfonds is de evaluatie. Specifiek kunnen de volgende elementen van het beleid worden benoemd waarvoor een evaluatie nodig is:
- a Keuze toegestane beleggingscategorieën (Investment cases)
 - b Inrichting matching en return portefeuille
 - c Invulling afdekking niet beloonde risico's
 - d Keuze individuele managers
 - e Fiduciair beheerder

Taken en verantwoordelijkheden van de interne en externe partijen die betrokken zijn bij het vermogensbeheer van Pf Huntsman

Partij	Verantwoordelijkheid
Bestuur	Vaststellen beleid, monitoren implementatie
Beleggingscommissie	Adviseren beleid inzake vermogensbeheer-gerelateerde onderwerpen aan Bestuur, monitoren implementatie door fiduciair beheerder, LDI beheerder en operationeel vermogensbeheerders
Onafhankelijk Adviseur	Inhoudelijk advies aan beleggingscommissie en countervailing power tegen fiduciair beheerder.
ALM Adviseur	Advies inzake (onder andere) het te voeren strategisch beleggingsbeleid gegeven de uitgangspunten van het bestuur
Fiduciair beheerder	Beleggingsinhoudelijke adviseringen ten aanzien van beleggingsovertuigingen en ALM Adviseren beleggingscommissie en Bestuur inzake alle vermogensbeheer-gerelateerde onderwerpen, dagelijks operationeel beheer van de portefeuille, uitvoering van administratie en rapportages.
Operationeel vermogensbeheerders	Beheer van beleggingsfondsen waarin Pf Huntsman participeert
LDI beheerder	Beheer van de portefeuille ten behoeve van de afdekking van een deel van het renterisico

Custodian

Bewaarder van de discretionaire stukken in
de portefeuille van Pf Huntsman

7. PREMIEBELEID

7.1 Structurele premie

Voor de door het pensioenfonds aangegane verplichtingen wordt van de werkgever een structurele premie ontvangen. De premie wordt vastgesteld als een percentage van het pensioengevend salaris. Het percentage wordt door het bestuur jaarlijks – gehoord het advies van de actuaris – vastgesteld met

gebruikmaking van verwachtingen omtrent salaris-, indexatie- en bestandsontwikkelingen, huidig en verwacht rendement. Indien indexatie reglementair onvoorwaardelijk wordt toegekend maken de kosten onderdeel uit van de structurele premie.

Het uitgangspunt is een basispensioenpremie die minimaal gelijk is aan de krachtens artikel 128 van de Pensioenwet bepaalde gedempte kostendeekkende premie, berekend op basis van het vijfjaars-voortschrijdend gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december. De feitelijk door de onderneming af te dragen premie is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad op 31 december voorafgaand aan het betreffende kalenderjaar en wordt afgeleid van de basispensioenpremie op de wijze als bepaald in de hierna volgende paragraaf.

7.2 Verhoging of verlaging van de structurele premie

De feitelijk door de onderneming af te dragen premie wordt als volgt van de basispensioenpremie afgeleid:

- Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de krachtens artikel 131 van de Pensioenwet minimaal vereiste omvang, is de door de onderneming af te dragen premie gelijk aan de basispensioenpremie verhoogd met één derde deel van het tekort ten opzichte van de minimaal vereiste dekkingsgraad, met dien verstande dat de onderdekking binnen een termijn van drie jaar wordt opgeheven met inachtneming van het bepaalde in artikel 140 van de Pensioenwet.
- Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de krachtens artikel 132 van de Pensioenwet vereiste omvang is de door de onderneming af te dragen premie ten minste gelijk aan de basispensioenpremie. Een herstelplan wordt opgesteld met inachtneming van hetgeen hierover bepaald is in artikel 138 en 139 van de

Pensioenwet. Eventuele extra lasten in de vorm van verhoging van de pensioenpremie of korting van de indexatie worden op evenwichtige wijze verdeeld tussen werkgever, deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden.

- Indien de in dit lid bedoelde dekkingsgraad als gevolg van uitzonderlijke omstandigheden op de financiële markten naar het oordeel van de werkgever of het fonds niet maatgevend is voor de positie van het fonds, kunnen de werkgever en het fonds in overleg een afwijking van het bepaalde in deze paragraaf overeenkomen.

7.3 Jaarlijkse en tussentijdse toetsing financiële positie

Het premie- en beleggingsbeleid, zoals omschreven in deze abtn geven aan hoe het bestuur haar financiële beleid voert. Het bestuur is van mening dat dit een gezond beleid is.

Toch kan het in incidentele en uitzonderlijke omstandigheden voorkomen dat het bestuur genoodzaakt is aanvullend beleid in te zetten. Dit ad-hoc beleid zal erop gericht zijn om rekening houdend met de belangen van alle betrokkenen, zijnde deelnemers, werkgever en bestuur, gezamenlijk die maatregelen te treffen waarmee de financiële positie van het pensioenfonds weer binnen de daaraan door de Wet gestelde termijn op peil wordt gebracht.

Het bestuur beziet de financiële positie ten minste vier keer per jaar of vaker, indien zich een bijzondere ontwikkeling van vermogen dan wel pensioenverplichting voordoet.

8. VEREIST EIGEN VERMOGEN EN FINANCIËLE STURINGSMIDDELEN

8.1 Vereist Eigen Vermogen

Voor de bepaling van het vereist eigen vermogen hanteert het pensioenfonds het standaardmodel als bedoeld in artikel 12 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds. Het pensioenfonds belegt niet in exotische producten; het standaardmodel is goed toepasbaar bij het risicoprofiel van het fonds omdat alleen wordt belegd in gangbare beleggingscategorieën die in het standaardmodel worden benoemd.

Het minimaal vereist eigen vermogen als bedoeld in artikel 131 van de Pensioenwet is ultimo 2019 vastgesteld op 4,1% van de VPV.

8.2 Herstelplan

Indien er sprake is van een reservetekort (aanwezig eigen vermogen is lager dan het vereist eigen vermogen) of indien het pensioenfonds voorziet of redelijkerwijs kan voorzien dat een reservetekort zal ontstaan, zal het pensioenfonds dit onverwijld melden aan DNB en zal binnen drie maanden een herstelplan worden ingediend. Dit herstelplan zal erin voorzien dat het reservetekort binnen een periode van maximaal 10 jaar wordt opgeheven. Het herstelplan wordt jaarlijks geëvalueerd zolang het pensioenfonds een reservetekort heeft. Voor de uitgangspunten van het herstelplan wordt gebruik gemaakt van de door De Nederlandsche Bank voorgeschreven maximale parameters, indien en voor zover deze niet significant afwijken van de verwachte uitkomsten volgens het pensioenfondsbeleid.

Voor het verbeteren van de financiële positie kunnen de in de hoofdstukken 8.3 tot en met 8.6 bedoelde sturingsmiddelen ingezet worden. Afhankelijk van de specifieke omstandigheden op dat moment zal het bestuur besluiten welke sturingsmiddelen in welke mate worden ingezet. Daarvoor gelden in ieder geval de volgende richtlijnen.

8.3 Beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid wordt afgestemd op de verplichtingen van het pensioenfonds. Door het strategische beleggingsbeleid regelmatig te herijken kan er worden ingespeeld op wijzigingen in het risicoprofiel van de pensioenverplichtingen en in de risicoperceptie van het bestuur van het pensioenfonds.

8.4 Indexatiebeleid

In hoofdstuk 3.3 wordt de ambitie met betrekking tot de mogelijke waardeversteviging van de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken toegelicht.

Het bestuur beslist jaarlijks of, en zo ja in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast.

8.5 Premiebeleid

In hoofdstuk 7 is omschreven hoe de vaststelling van de jaarlijkse bijdrage van Huntsman Holland BV plaatsvindt. Regelmatig zal bekeken worden of de uitgangspunten van dit model nog adequaat zijn. Hierbij zal rekening gehouden worden met de lange-termijnverwachtingen omtrent toekomstige salaris-, indexatie- en bestandsontwikkelingen, alsmede met de lange-termijnverwachtingen omtrent toekomstige beleggingsrendementen.

8.6 Noodclausule

Mocht ondanks het inzetten van de beschikbare sturingsmogelijkheden een situatie van onderdekking niet binnen de daarvoor gestelde termijn worden weggewerkt of zeer waarschijnlijk niet worden weggewerkt, dan is het bestuur bevoegd om te besluiten opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen (afstempelen). Indien er daarna weer voldoende verbetering van de financiële positie optreedt, zal deze vermindering worden hersteld.

8.7 Financieel crisisplan

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een financieel crisisplan opgesteld. Een financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het bestuur van het

pensioenfonds op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het bestuur van het pensioenfonds in gevaar komt. Het financieel crisisplan vormt een bijlage bij de actuariële en bedrijfstechnische nota en wordt in 2023 geëvalueerd. Zie bijlage 7.

8.8 Beleid voor de lange termijn

Op basis van de onderdelen in de punten 8.3 t/m 8.6 wordt een adequaat beleid gevoerd met betrekking tot het veiligstellen van de pensioenaanspraken. Dit beleid wordt jaarlijks getoetst met een haalbaarheidstoets. Met de haalbaarheidstoets wordt inzicht gegeven in het pensioenresultaat van de deelnemers bij verschillende scenario's.

Bijlage 1 VERVALLEN



Bijlage 2: Beleggingsovertuigingen

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 19 april 2021

1. Risicopremies

Risico vereist extra rendement.

Daarom:

- Is het fonds alleen bereid beleggingsrisico te accepteren als het fonds verwacht dat daar een additioneel rendement tegenover staat.
- Zal het fonds rendement en risico van beleggingen altijd in samenhang beoordelen.
- Vereist het fonds dat verwacht rendement op beleggingen uitlegbaar en realistisch is en zal dit ook periodiek getoetst worden.

2. Renterisico

Het pensioenfonds beschouwt het renterisico als een belangrijk financieel risico dat optimaal afgedekt dient te worden, vanuit de doelstellingen van het fonds. Hierbij heeft het fonds geen eigen rentevisie.

Daarom:

- Wordt renteafdekking ingezet als middel om een evenwicht te vinden tussen het neerwaarts risico (korting) en opwaarts potentieel (toeslagverlening).
- Voert pensioenfonds Huntsman geen tactisch beleid om in te spelen op kortetermijnrenteontwikkelingen.
- In het geval van sterke veranderingen in de rentemarkt kan het percentage renteafdekking worden bijgesteld om optimale afdekking van het risico te waarborgen.

3. Horizon beleggen

Het pensioenfonds heeft een langetermijnhorizon, zonder daarbij de korte termijn uit het oog te verliezen.

Daarom:

- Belegt het fonds voor de lange termijn en laat het de aard van de pensioenverplichtingen bepalend zijn in de afstemming van het beleggingsbeleid.
- Is de strategische asset allocatie de belangrijkste keuze voor het rendement en risico.
- Zorgt het pensioenfonds, aangezien het gelooft dat risicopremies kunnen variëren over de tijd, dat het haar middelen dermate beheert zodat ook op de korte en middellange termijn aan de verplichtingen kan worden voldaan.

4. Complexiteit en transparantie

Het beleggingsbeleid moet te allen tijde verantwoord en onderbouwd kunnen worden.

Daarom:



- Vereist het pensioenfonds dat het beleggingsbeleid uitlegbaar is aan alle stakeholders.
- Dient de samenstelling (eenvoud/complexiteit) van de beleggingsportefeuille aan te sluiten bij de governance van het pensioenfonds.
- Wordt er alleen belegd in beleggingen die het bestuur voldoende transparant en begrijpelijk vindt.
- Wil het pensioenfonds geen voorloper zijn bij het implementeren van nieuwe beleggingsstrategieën.

5. Risicospreiding.

Risicospreiding is belangrijk maar niet tegen elke prijs

Daarom

- Vindt het pensioenfonds diversificatie tussen en binnen beleggingscategorieën van belang voor het verbeteren van de risico/rendement verhouding.
- Wordt in de praktijk altijd een zorgvuldige afweging gemaakt van de kosten en baten van een dergelijke spreiding.
- Moet een beleggingscategorie een minimale omvang hebben om toegevoegedewaarde te hebben in de portefeuille.

6. Kosten

Het pensioenfonds is een kostenbewuste organisatie en ziet kosten als zeker, waarbij het effect op de beleggingsresultaten op de lange termijn groot is.

Daarom:

- Moeten kosten inzichtelijk en transparant zijn.
- Worden beleggingen beoordeeld op hun verhouding tussen kosten en rendement waarbij het totale kostenniveau wel aanvaardbaar en uitlegbaar moet zijn.
- Heeft het pensioenfonds de voorkeur voor het beleggen in beleggingsfondsen meteen vaste beloningsstructuur.
- Moeten hogere kosten ex-ante gecompenseerd worden door een hoger verwacht rendement of lager risico. Dit geldt tot op zekere hoogte, aangezien kosten zeker zijn en rendement niet.
- Dienen hoge (vaste) kosten vermeden te worden.

7. Voorkeur voor passief

Het pensioenfonds hanteert als uitgangspunt "passief, tenzij"

Daarom:

- Heeft het fonds een voorkeur voor passief beleggen, tenzij dat niet goed te implementeren is of een passieve strategie niet goed uitlegbaar is.
- Is het voornaamste argument voor passief beleggen de lagere bijkomende beheerkosten;
- Dient voor de keuze voor actief beheer een kritische beoordeling plaats te vinden op factoren als kosten, complexiteit en andere voorwaarden die in de investment cases worden vastgesteld.

8. Duurzaamheid

Het pensioenfonds hecht er waarde aan dat het vermogen wordt belegd op een maatschappelijk verantwoorde manier, maar altijd in overeenstemming met de primaire doelstelling van het pensioenfonds.

Daarom:

- Neemt het pensioenfonds maatschappelijk verantwoord beleggen mee in beleggingsbeslissingen, maar altijd in samenhang met rendement, risico en kosten.
- Wil het pensioenfonds maatschappelijk geaccepteerde normen volgen met betrekking tot MVB beleid, en ten minste voldoen aan vereisten vanuit wet- en regelgeving;
- Heeft pensioenfonds aandacht voor de mogelijke negatieve consequenties, die een (te) strikt beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen kan hebben.
- Sluit het pensioenfonds vanwege zijn omvang en uit praktisch oogpunt aan bij vermogensbeheerders op het gebied van engagement, uitsluitingen en verantwoording.

9. Governance

Een professionele, kostenbewuste organisatie draagt bij aan het rendement en risicobeheersing.

Daarom:

- Kiest het pensioenfonds voor uitbesteding aan een professionele vermogensbeheerder aangezien dit het fonds versterkt en complementeert in de gehele beleggingscyclus.
- Zorgt uitbesteding aan een vermogensbeheerder voor versterking van het risicomanagement, toegang tot specialistische kennis en producten, verhoging van de reactiesnelheid en schaalvoordelen (o.a. lagere kosten) die het pensioenfonds zelf niet had kunnen realiseren.
- Wil het pensioenfonds beschikken over een kritische houding en voldoende deskundigheid, omdat het fonds zich realiseert dat het meer afhankelijk wordt van deze externe partij.

Bijlage 3: Richtlijnen Vermogensbeheer (1 oktober 2017)



richtlijnen
vermogensbeheer 1 o

Bijlage 4: VERVALLEN
Bijlage 5: VERVALLEN

Bijlage 6

Systematische integriteit risicoanalyse

17-3-21

Inhoud

1.	1.....	Wijze van totstandkoming risico analyse.....	11
2.	2.....	Samenvatting uitkomsten SIRA.....	13
3.	3.....	Organisatieschets.....	15
4.	4.....	Witwassen en terrorismefinanciering, omzeiling sanctieregelgeving.....	16
	• 4.1	Risicodefinitie witwassen.....	16
	4.1.1	Risicoscenario 1	16
	4.1.2	Risicoscenario 2	16
	4.1.3	Risicoscenario 3	16
	• 4.2	Risicodefinitie terrorismefinanciering.....	16
	4.2.1	Risicoscenario 1	17
	4.2.2	Risicoscenario 2	17
	• 4.3	Risicodefinitie omzeiling sanctieregelgeving.....	17
	4.3.1	Risicoscenario 1	17
	4.3.2	Risicoscenario 2	18
5.	5.....	Corruptie.....	19
	• 5.1	Risico definitie corruptie.....	19
	5.1.1	Risicoscenario 1	19
	5.1.2	Risicoscenario 2	19
6.	6.....	Belangenverstrengeling.....	21
	• 6.1	Risicodefinitie.....	21
	6.1.1	Risicoscenario 1	21
	6.1.2	Risicoscenario 2	21
	6.1.3	Risicoscenario 3	22
	6.1.4	Risicoscenario 4	22
7.	7.....	Fraude.....	23
	• 7.1	Risicodefinitie.....	23
	7.1.1	Risicoscenario 1	23
	7.1.2	Risicoscenario 2	24
	7.1.3	Risicoscenario 3	24
8.	8.....	Ontduiking of ontwijking van fiscale regelgeving.....	26
	• 8.1	Risico definitie.....	26

9.	9.....	Marktmanipulatie.....	27
	• 9.1	Risicodefinitie	27
10.	10	Handel met voorwetenschap.....	28
	• 10.1.....	Risicodefinitie	28
	10.1.1	Risicoscenario 1.....	28
11.	11	Cybercrime	29
	• 11.1	Risico definitie	29
12.	12	Maatschappelijk onbetamelijk gedrag	30
	• 12.1.....	Risicodefinitie	30
	12.1.1	Risicoscenario 1.....	30
	12.1.2	Risicoscenario 2.....	30

1 Wijze van totstandkoming risico analyse

Op 15 september 2020 heeft er een bespreking plaatsgevonden waarbij het bestuur van Stichting Pensioenfonds Huntsman, de manager van het pensioenfonds en een extern adviseur aanwezig waren.

Tijdens deze bespreking, die door de aanwezigen onder meer aan de hand van een presentatie van de extern adviseur en een document van DNB was voorbereid, is diepgaand gediscussieerd over de integriteitsrisico's waar het fonds zich mee geconfronteerd kan zien.

Naar aanleiding van deze bespreking is door de extern adviseur een concept document uitgewerkt. Dit concept is vervolgens besproken in het bestuur, waar nodig aangepast tot dit document dat is vastgesteld op 17 maart 2021.

De risico analyse zal periodiek worden geëvalueerd en zo nodig aangepast.

Van de behandelde risico's is allereerst een risicodefinitie opgenomen. Vervolgens zijn risicoscenario's uitgewerkt en is per scenario het bruto risico ingeschat. Dit betreft het risico voordat dit door enige beheersmaatregel is gemitigeerd. Dit bruto risico is weergegeven als het product van de kans dat de gebeurtenis zich voordoet en de impact als het risico zich voordoet, alle weergegeven als hoog, aanzienlijk, beperkt of laag.

Conform IRM-beleid is hierbij als richtsnoer gehanteerd:

Kans	Definitie
Hoog	Doet zich vaker dan eens per jaar voor.
Aanzienlijk	Doet zich minder dan eens in de 2 jaar voor.
Beperkt	Doet zich minder dan eens in de 5 jaar voor.
Laag	Doet zich minder dan eens in de 10 jaar voor.

Impact	Definitie
Hoog	Verlies van meer dan € 10 miljoen en/of resulterend in een dekkingssraad lager dan de kritische dekkingssraad en/of resulterend in een verlies aan tevredenheid en draagvlak bij meer dan 100 deelnemers en/of resulterend in negatieve publiciteit in de nationale pers en/of resulterend in ingrijpen door de toezichthouder(s) in de vorm van een onder curatele stelling.
Aanzienlijk	Verlies van dan € 1 miljoen tot € 10 miljoen en/of resulterend in een dekkingssraad lager dan het MVEV en/of resulterend in een verlies aan tevredenheid en draagvlak bij 10 tot 100 deelnemers en/of resulterend in negatieve publiciteit in de lokale pers en/of resulterend in ingrijpen door de toezichthouder(s) in de vorm van een aanwijzing.

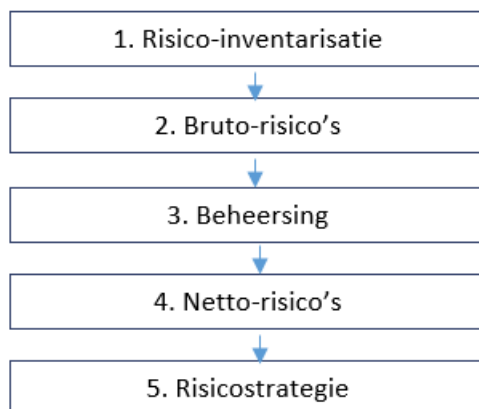
Beperkt	Verlies van € 100K tot € 1 miljoen en/of resulterend in een dekkingssraad lager dan het VEV en/of resulterend in een verlies aan tevredenheid en draagvlak bij 1 tot 10 deelnemers en/of resulterend in negatieve publiciteit bij de werkgever en/of resulterend in ingrijpen door de toezichthouder(s) in de vorm van een gesprek.
Laag	Verlies tot € 100K en/of resulterend in een dekkingssraad lager dan de dekkingssraad waarbij volledig geïndexeerd kan worden en/of resulterend in een verlies aan tevredenheid en draagvlak bij 1 of geen deelnemers en/of resulterend in negatieve publiciteit intern en/of resulterend in ingrijpen door de toezichthouder(s) in de vorm van een opmerking.

Door het bestuur is daarna per scenario besloten of dit bruto risico acceptabel is. Vervolgens zijn de beheersmaatregelen in beeld gebracht die het betreffende risicoscenario beogen te verminderen.

Daarna is een inschatting gemaakt van het netto risico ofwel het resterende risico nadat de beheersmaatregelen hun werk hebben gedaan. Dit netto risico is wederom op kans en impact weergegeven als hoog (3), midden (2) of laag (1).

Tenslotte is door het bestuur besloten of dit netto risico acceptabel is, dan wel dat er bijkomende maatregelen nodig zijn.

Schematisch is het proces als volgt weer te geven:



Dit conform het proces zoals beschreven in het *Beleidsdocument Integraal Risicomanagement*.

1. 2 Samenvatting uitkomsten SIRA

Onderstaand wordt de beoordeling van de risico's per aandachtsgebied weergegeven. In de uitwerking staan de bruto risico's, beheersmaatregelen, netto risico's en de risicoacceptatie. Op basis van de onderstaande diagrammen is voor zowel de bruto als netto situatie op te maken of het risico's wordt geaccepteerd of gemitigeerd dient te worden. Dit wordt als volgt weergegeven:

○ - Accepteren

● - Mitigeren

Bruto risico's

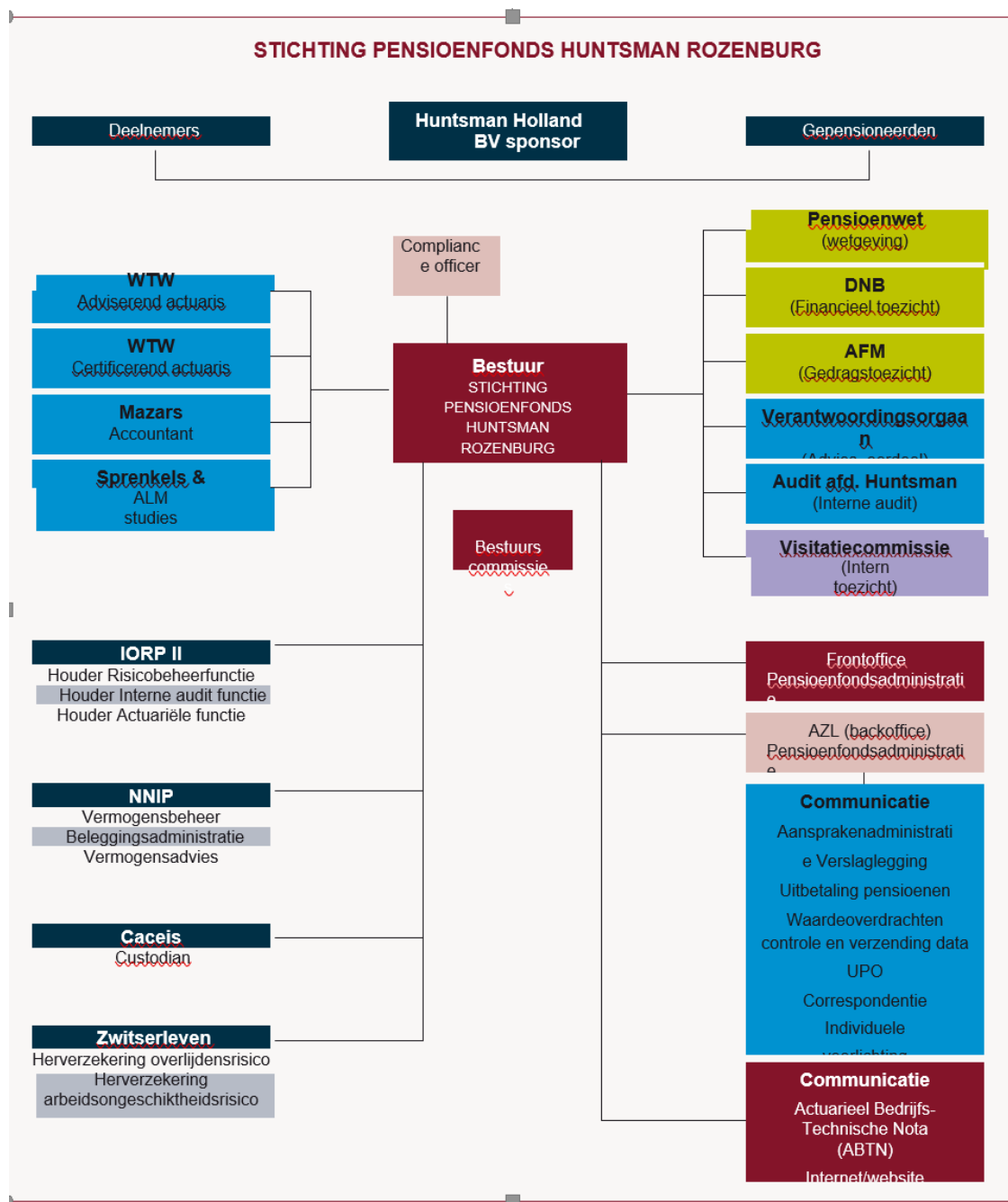
Impact	Hoog			4.1.3 4.2.1	5.1.2 6.1.1 6.1.2 6.1.3 7.1.1 7.1.2 12.1.1 6.1.4
	Aanzienlijk				5.1.1
	Beperkt	4.3.1 4.3.2			7.1.3
	Laag	10.1.1 12.1.2			
		Laag	Beperkt	Aanzienlijk	Hoog
		Kans			

Netto risico's

Impact	Hoog				
	Aanzienlijk	5.1.1 6.1.1			
	Beperkt	4.3.1 4.3.2 5.1.2 7.1.2	6.1.2 6.1.3 7.1.1	6.1.4	
	Laag	4.1.3 4.2.1 7.1.3 10.1.1	12.1.1 12.1.2		
		Laag	Beperkt	Aanzienlijk	Hoog
		Kans			

	Categorie	Aanvullende maatregelen
4.1.3	Witwassen	Geen
4.2.1	Terrorismedfinanciering	Geen
4.3.1	Omzeiling sanctieregeling (personen)	Geen
4.3.2	Omzeiling sanctieregeling (ondernemingen)	Geen
5.1.1	Corruptie (gunsten)	Geen
5.1.2	Corruptie (beloningen)	Geen
6.1.1	Belangenverstremgeling (nevenfuncties)	Geen
6.1.2	Belangenverstremgeling (uitnodigingen & geschenken)	Geen
6.1.3	Belangenverstremgeling (privé relaties)	Geen
6.1.4	Belangenverstremgeling (fonds <> werkgever)	Geen
7.1.1	Fraude (manipulatie bankrekeningnummers)	Geen
7.1.2	Fraude (misleiding i.r.t. waardering van beleggingstitels)	Geen
7.1.3	Fraude (uitbetaling aan fictieve personen)	Geen
10.1.1	Handel met voorwetenschap	Geen
12.1.1	Maatschappelijk onbetamelijk gedrag; beleggingen	Geen
12.1.1	Maatschappelijk onbetamelijk gedrag; personen	Geen

3 Organisatieschets



4 Witwassen en terrorismefinanciering, omzeiling sanctieregeling

4.1 Risicodefinitie witwassen

Het risico dat het pensioenfonds betrokken raakt bij het uitvoeren van transacties om de herkomst van mogelijk crimineel verkregen geldsommen te verbergen met het doel het illegaal verkregen vermogen te kunnen besteden en investeren zonder dat bewezen kan worden dat de ontvangst illegaal was en zodoende te voorkomen dat het geld door justitie of Belastingdienst in beslag wordt genomen.

1. 4.1.1 Risicoscenario 1

Scenario: pensioenpremies worden betaald met crimineel verkregen geld.

Voor dit fonds als ondernemingspensioenfonds Huntsman worden er geen realistische scenario's denkbaar geacht die verdere bespreking behoeven.

2. 4.1.2 Risicoscenario 2

Scenario: het risico dat in het verzekerdenbestand personen voorkomen die in verband gebracht zijn met witwaspraktijken.

Gegeven het deelnemerspopulatie acht het bestuur de kans zo klein dat verdere bespreking van dit scenario niet nodig wordt geacht.

3. 4.1.3 Risicoscenario 3

Scenario: het risico dat in het kader van beleggingen het pensioenfonds of door het pensioenfonds aangestelde vermogensbeheerders zaken doen met personen, organisaties of instellingen die in verband gebracht zijn met witwaspraktijken.

Bruto risico

Het risico wordt ingeschat op kans aanzienlijk en hoog (impact). Betrokkenheid bij witwaspraktijken zou met name tot reputatieschade kunnen leiden.

Het bruto risico is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Het door het fonds gehanteerde aanbestedingsbeleid (zaken doen met gerenommeerde partijen) en de met partijen gesloten SLA's.
- Beleggingsbeleid, er wordt met name belegd in fondsen.
- Het risico is een vast onderwerp van gesprek met de vermogensbeheerders

Netto risico

Het netto risico is zowel op kans laag als impact laag.

De reden dat ook de impact naar laag verschuift is gelegen in het feit dat na de maatregelen witwaspraktijken in theorie nog indirect middels fondsen zou kunnen gebeuren, maar dat het onwaarschijnlijk is dat een klein fonds daar in dat geval aangesproken zal worden.

2. 4.2 Risicodefinitie terrorismefinanciering

Het risico dat het fonds betrokken is bij het direct of indirect verschaffen van gelden aan personen die zich bezighouden met terroristische activiteiten.

1. 4.2.1 Risicoscenario 1

Scenario: het risico dat in het kader van beleggingen het pensioenfonds of door het pensioenfonds aangestelde vermogensbeheerders zaken doen met personen, organisaties of instellingen die in verband gebracht zijn met terroristische activiteiten..

Bruto risico

Het risico wordt ingeschat op kans aanzienlijk en hoog (impact). Betrokkenheid bij terroristische activiteiten zou met name tot reputatieschade kunnen leiden.

Het bruto risico is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Het door het fonds gehanteerde aanbestedingsbeleid (zaken doen met gerenommeerde partijen) en de met partijen gesloten SLA's.
- Beleggingsbeleid, er wordt met name belegd in fondsen.
- Het risico is een vast onderwerp van gesprek met de vermogensbeheerders

Netto risico

Het netto risico is zowel op kans laag als impact laag.

De reden dat ook de impact naar laag verschuift is gelegen in het feit dat na de maatregelen betrokkenheid bij terroristische activiteiten in theorie nog indirect middels fondsen zou kunnen voorkomen, maar dat het onwaarschijnlijk is dat een klein fonds daar in dat geval aangesproken zal worden.

Het netto risico is acceptabel.

2. 4.2.2 Risicoscenario 2

Scenario: het risico dat in het verzekerdenbestand personen voorkomen die in verband gebracht worden met terroristische activiteiten..

Gegeven het deelnemerspopulatie acht het bestuur de kans zo klein dat verdere bespreking van dit scenario niet nodig wordt geacht.

3. 4.3 Risicodefinitie omzeiling sanctieregelgeving

Dit betreft het risico dat het fonds betrokken is bij het omzeilen van internationale sanctieregelgeving.

1. 4.3.1 Risicoscenario 1

Scenario: er worden pensioenen uitbetaald aan personen die op de sanctielijst staan.

Bruto risico

Het bruto risico is laag (kans) bij beperkt (impact). De financiële impact zal met name een mogelijke boete betreffen.

Het bruto risico is acceptabel.

Beheersmaatregelen

Voor de goede orde zijn de beheersmaatregelen vermeld.

- Het door het fonds gehanteerde aanbestedingsbeleid (zaken doen met gerenommeerde partijen) en de met partijen gesloten SLA.
- Bij AZL: screening van deelnemers en organisaties aan nationale en internationale sanctielijsten (door middel van automatische monitoringssystemen).

Netto risico

Het netto risico is laag (kans) bij beperkt (impact). Het bruto risico was al acceptabel.

2. 4.3.2 Risicoscenario 2

Scenario: er wordt belegd in ondernemingen in landen waarop sancties rusten.

Bruto risico

Het bruto risico is laag (kans) bij beperkt (impact). De financiële impact zal met name een mogelijke boete betreffen.

Het bruto risico is acceptabel.

Beheersmaatregelen

Voor de goede orde zijn de beheersmaatregelen vermeld.

- Het door het fonds gehanteerde aanbestedingsbeleid (zaken doen met gerenommeerde partijen) en de met partijen gesloten SLA.
- Bij vermogensbeheerders: screening van organisaties aan nationale en internationale sanctielijsten (door middel van automatische monitoringssystemen).
- Beleggingsbeleid, er wordt met name belegd in fondsen.

Netto risico

Het netto risico is laag (kans) bij beperkt (impact). Het bruto risico was al acceptabel.

4.

5 Corruptie

5.1 *Risico definitie corruptie*

Corruptie is het verschijnsel waarbij iemand in een machtspositie ongeoorloofde gunsten verleent of ontvangt in ruil voor wederdiensten.

Er is stilgestaan bij de betekenis van corruptie en met name het verschil met belangenverstrengeling. Er is een zekere overlap, maar belangenverstrengeling kan onbewust en zonder verkeerde bedoelingen aanwezig zijn. Bij corruptie is sprake van bewuste belangenverstrengeling en/of (bijvoorbeeld) omkoping.

1. 5.1.1 Risicoscenario 1

Scenario: beleidsbepalers ontvangen gunsten van (mogelijke) uitbestedingspartijen om de besluitvorming te beïnvloeden.

Bruto risico

Het bruto risico is hoog (kans) bij aanzienlijk (impact).

Er gaat veel geld om in de pensioenwereld. Mensen kunnen in de verleiding komen. De impact zal dan zowel financieel als qua reputatieschade optreden.

Het bruto risico is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Toetsing van bestuurders vooraf, waarbij er expliciete aandacht is voor integriteitsaspecten..
- Uitbestedingsbeleid, collectieve besluitvorming in het bestuur.
- Gedragscode, jaarlijks evaluatie en, zo nodig, aanpassing.
- Incidentenregeling en klokkenluidersregeling.
- Het toepassen van functiescheiding en het vierogenprincipe. Dit is ingebed in de administratieve organisatie van het fonds en de administrateur.

Netto risico

Het netto risico wordt laag (kans) geacht bij aanzienlijk (impact) .

Dit wordt acceptabel geacht.

2. 5.1.2 Risicoscenario 2

Beleidsbepalers dan wel brokers/adviseurs ontvangen een beloning van partijen waarin wordt belegd waardoor beleggingsbeslissingen worden beïnvloed.

Bruto risico

Het bruto risico is hoog (kans) bij hoog (impact).

Er gaat veel geld om in de pensioenwereld. Mensen kunnen in de verleiding komen. De impact zal dan zowel financieel als qua reputatieschade optreden.

Het bruto risico is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Toetsing van bestuurders vooraf, waarbij er expliciete aandacht is voor integriteitsaspecten en mogelijke belangenverstrengeling.
- Uitbestedingsbeleid, collectieve besluitvorming in het bestuur.
- Gedragscode, jaarlijks evaluatie en, zo nodig, aanpassing.
- Incidentenregeling en klokkenluidersregeling.

- Het toepassen van functiescheiding en het vierogenprincipe. Dit is ingebed in de administratieve organisatie van het fonds.
- Het bestuur stelt het strategisch kader op beleggingsgebied vast.
- De beleggingscommissie selecteert de beleggingen binnen het mandaat.
- De risicomanager ziet hier op toe.
- Het vermogensbeheer is uitbesteed aan internationaal gerenommeerde bedrijven.
- Contractuele afspraken met vermogensbeheerders.
- Een custodian voert onafhankelijk toezicht uit op de beleggingen en beleggingsresultaten.
- Er wordt met name belegd in fondsen en er wordt niet (direct) in vastgoed belegd.

Netto risico

Het netto risico wordt laag (kans) geacht bij beperkte impact.

Dit wordt acceptabel geacht.

2. 6 Belangenverstrengeling

1. 6.1 Risicodefinitie

Onder belangenverstrengeling wordt verstaan:

‘Wanneer persoonlijke of professionele belangen, anders dan die van het pensioenfonds, worden meegenomen in de besluitvorming, bewust of onbewust’. (Bron: bijlage DNB Good Practices hoofdstuk 2).

Ook de schijn van belangenverstrengeling moet voorkomen worden.

1. 6.1.1 Risicoscenario 1

Scenario: Het bestaan van nevenfuncties waardoor het risico bestaat dat het belang van de nevenfunctie meeweegt in de besluitvorming binnen het fonds.

Dit kan in de opdrachtingsfeer zijn, maar kan ook het meewegen van werkgevers- of werknemersbelangen betreffen.

Bruto risico

Het bruto risico is hoog (kans) bij hoog (impact).

Dit is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Toetsing van bestuurders vooraf, waarbij er expliciete aandacht is voor integriteitsaspecten en mogelijke belangenverstrengeling, hierbij wordt direct een opgave van nevenfuncties gevraagd.
- Uitbestedingsbeleid, collectieve besluitvorming in het bestuur.
- Gedragscode, jaarlijks evaluatie en, zo nodig, aanpassing.
- Incidentenregeling en klokkenluidersregeling.
- Het toepassen van functiescheiding en het vierogenprincipe. Dit is ingebed in de administratieve organisatie van het fonds.
- Collectieve besluitvorming binnen het bestuur, vastlegging van besluiten in notulen (basis), diverse partijen beoordelen de besluitvorming (verantwoordingsorgaan, adviserend actuaris).
- Nevenfuncties dienen te worden gemeld bij de compliance officer en in de bestuursvergadering.

Netto risico

Het netto risico wordt laag (kans) geacht bij impact aanzienlijk.

Dit wordt acceptabel geacht.

2. 6.1.2 Risicoscenario 2

Aanvaarden (en geven) van geschenken of uitnodigingen van bestaande en potentiële contractspartijen, waardoor de besluitvorming binnen het fonds wordt beïnvloed.

Bruto risico

Het bruto risico is hoog (kans) bij hoog (impact).

Dit is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Toetsing van bestuurders vooraf, waarbij er expliciete aandacht is voor integriteitsaspecten en mogelijke belangenverstrengeling, hierbij wordt direct een opgave van nevenfuncties gevraagd.
- Uitbestedingsbeleid, collectieve besluitvorming in het bestuur.
- Gedragscode, jaarlijks evaluatie en, zo nodig, aanpassing.

- Incidentenregeling en klokkenluidersregeling.
- Het toepassen van functiescheiding en het vierogenprincipe. Dit is ingebed in de administratieve organisatie van het fonds.
- Collectieve besluitvorming binnen het bestuur, vastlegging van besluiten in notulen (basis), diverse partijen beoordelen de besluitvorming (verantwoordingsorgaan, adviserend actuaris).
- Nevenfuncties dienen te worden gemeld bij de compliance officer en in de bestuursvergadering.

Netto risico

Het netto risico wordt laag (kans) geacht bij impact beperkt.

Dit wordt acceptabel geacht.

3. 6.1.3 Risicoscenario 3

Scenario: het verlenen van opdrachten aan (of beleggen in ondernemingen van) privérelaties van betrokkenen dan wel partijen waarin betrokkenen een privé belang hebben (welke partij mogelijk niet gekozen zou zijn als het geen privé relatie was).

Bruto risico

Het bruto risico is hoog (kans) bij hoog (impact).

Dit is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Toetsing van bestuurders vooraf, waarbij er expliciete aandacht is voor integriteitsaspecten en mogelijke belangenverstrengeling, hierbij wordt direct een opgave van nevenfuncties gevraagd.
- Uitbestedingsbeleid, collectieve besluitvorming in het bestuur.
- Gedragscode, jaarlijks evaluatie en, zo nodig, aanpassing.
- Incidentenregeling en klokkenluidersregeling.
- Het toepassen van functiescheiding en het vierogenprincipe. Dit is ingebed in de administratieve organisatie van het fonds.
- Collectieve besluitvorming binnen het bestuur, vastlegging van besluiten in notulen (basis), diverse partijen beoordelen de besluitvorming (verantwoordingsorgaan, adviserend actuaris).
- Nevenfuncties dienen te worden gemeld bij de compliance officer en in de bestuursvergadering.
- Verbod op financiële belangen in (mogelijke) contractspartijen (artikel 3.1.7 gedragscode).
- Beleggingsbeleid, er wordt met name belegd in fondsen. Discretionaire beleggingen vinden alleen plaats in staatobligaties en aandelen in gerenommeerde ondernemingen.
- In de selectieprocedure bij nieuwe bestuurders uitvraag doen naar mogelijke privé relaties of belangen in zakelijke relaties van het fonds.
- Bij een mogelijke nieuwe uitbesteding bij de bestuurders uitvraag doen naar mogelijke privé relaties of belangen in de potentiële relaties.

Netto risico

Het netto risico wordt laag (kans) geacht bij impact beperkt.

Dit wordt acceptabel geacht.

4.

5. 6.1.4 Risicoscenario 4

Naast hun bestuurlijke relatie met het pensioenfonds hebben bestuursleden uit de werkgever- en werknemersgeleding een arbeidsrechtelijke relatie met de werkgever. Uit dien hoofde bestaat het risico dat wanneer belangen van de werkgever en belangen van het pensioenfonds tegenstrijdig zijn, bestuursleden in zulke gevallen hun meningsvorming laten beïnvloeden door de belangen van de werkgever. Dit terwijl ze als bestuursleden, zonder last of ruggenspraak, de belangen van het pensioenfonds zouden moeten respecteren. Om de kwaliteit van de besluitvorming van het bestuur van het pensioenfonds te garanderen moet elk bestuurslid zijn mening kunnen vormen en weergeven zonder dat de arbeidsrechtelijke relatie met de werkgever wordt bedreigd.

Bruto risico

Het bruto risico is hoog (kans) bij hoog (impact).

Dit is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Toetsing van bestuurders vooraf, waarbij er expliciete aandacht is voor integriteitsaspecten en mogelijke belangenverstrengeling, hierbij wordt direct een opgave van nevenfuncties gevraagd.
- Gedragscode, jaarlijks evaluatie en, zo nodig, aanpassing.
- Incidentenregeling en klokkenluidersregeling.
- Het toepassen van functiescheiding en het vierogenprincipe. Dit is ingebed in de administratieve organisatie van het fonds.
- Collectieve besluitvorming binnen het bestuur, vastlegging van besluiten in notulen (basis), diverse partijen beoordelen de besluitvorming (verantwoordingsorgaan, adviserend actuaris).
- In de periodieke zelfevaluatie van het bestuur de dubbele loyaliteit bij besluitvorming aan de orde gesteld;
- standpunten van individuele bestuurders worden vertrouwelijk behandeld;
- Bestuurders spreken elkaar aan op mogelijke ongewenste loyaliteit;
- De statutaire mogelijkheid om bij disfunctioneren een bestuurslid te schorsen dan wel het bestuurslidmaatschap te beëindigen.

Netto risico

Het netto risico wordt beperkt (kans) geacht bij impact beperkt.

Dit wordt acceptabel geacht.

3.

4. 7 Fraude

1. 7.1 Risicodefinitie

Bedrog, onjuiste weergave van de werkelijkheid met als doel middelen te onttrekken aan de organisatie. Hierbij is zowel interne fraude als externe fraude mogelijk. Er is hierbij sprake van interne fraude als de fraude plaatsvindt binnen de fondsorganen, externe fraude door partijen die buiten het fonds staan.

1. 7.1.1 Risicoscenario 1

Scenario: bankrekeningnummers worden gemanipuleerd waardoor uitbetaling aan onjuiste personen of instanties plaatsvindt.

Bruto risico

Het bruto risico is hoog (kans) bij hoog (impact).

Er gaat veel geld om in de pensioenwereld. Mensen kunnen in de verleiding komen. De impact zal dan zowel financieel als qua reputatieschade optreden.

Het bruto risico is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Toetsing van bestuurders vooraf, waarbij er expliciete aandacht is voor integriteitsaspecten.
- Procuratieregeling bestuur, 4 ogen principe, functiescheiding.
- Contractuele (aansprakelijkheids)afspraken met uitbestedingsrelaties.
- ISAE verklaring uitbestedingsrelaties.
- Risicorapportages uitbestedingsrelaties.

Netto risico

Het netto risico is laag (kans) bij beperkt (impact). Dit is acceptabel.

De verlaging van de impact houdt verband met de contractuele aansprakelijkheidsbepalingen met uitbestedingspartners.

2. 7.1.2 Risicoscenario 2

Scenario: het fonds koopt door misleiding zaken tegen een te hoge waarde of verkoopt tegen een te lage waarde (voorbeeld: vastgoed). Dit zal zich met name in de beleggings sfeer kunnen afspelen.

Bruto risico

Het bruto risico is hoog (kans) bij hoog (impact).

Er gaat veel geld om in de pensioenwereld. Mensen kunnen in de verleiding komen. De impact zal dan zowel financieel als qua reputatieschade optreden.

Het bruto risico is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Toetsing van bestuurders vooraf, waarbij er expliciete aandacht is voor integriteitsaspecten en mogelijke belangenverstrengeling, hierbij wordt direct een opgave van nevenfuncties gevraagd.
- Uitbestedingsbeleid, collectieve besluitvorming in het bestuur.
- Gedragscode, jaarlijks evaluatie en, zo nodig, aanpassing.
- Incidentenregeling en klokkenluidersregeling.
- Het toepassen van functiescheiding en het vierogenprincipe. Dit is ingebed in de administratieve organisatie van het fonds.
- Het bestuur stelt het strategisch kader op beleggingsgebied vast.
- De beleggingscommissie selecteert de beleggingen binnen het mandaat.
- De risicomanager ziet hier op toe.
- Het vermogensbeheer is uitbesteed aan internationaal gerenommeerde bedrijven.
- Contractuele afspraken met vermogensbeheerders.
- Een custodian voert onafhankelijk toezicht uit op de beleggingen en beleggingsresultaten.
- Er wordt met name belegd in fondsen en er wordt niet (direct) in vastgoed belegd.

Netto risico

Het netto risico is laag (kans) bij beperkt (impact). Dit is acceptabel.

De verlaging van de impact houdt verband met de contractuele aansprakelijkheidsbepalingen met uitbestedingspartners.

3. 7.1.3 Risicoscenario 3

Scenario: pensioenen worden uitbetaald aan fictieve personen of personen die er geen recht (meer) op hebben.

Bruto risico

Het bruto risico wordt ingeschat op hoog (kans) en beperkt (impact).

Dit is niet acceptabel.

Beheersmaatregelen

- Contractuele (aansprakelijkheids)afspraken met uitbestedingsrelaties.

- ISAE verklaring uitbestedingsrelaties.
- Risicorapportages uitbestedingsrelaties.
- Automatische GBA controles.
- Attesta de Vita (bij mensen die niet in Nederland wonen).

Netto risico

Het netto risico is laag (kans) bij laag (impact).

Dit is acceptabel.

8 Ontduiking of ontwijking van fiscale regelgeving

8.1 Risico definitie

Het bewust verlagen van de belastingdruk van het fonds op legale (ontwijking) of illegale wijze (ontduiking).

Er zijn geen realistische scenario's die verdere bespreking behoeven.

Er kunnen wel fouten worden gemaakt in de toepassing van de belastingwetgeving (bijvoorbeeld op BTW gebied), maar dat valt niet onder de risicodefinitie.

9 Marktmanipulatie

9.1 Risicodefinitie

Het beïnvloeden van geregleerde financiële markten door acties van het fonds.

Er zijn geen realistische scenario's die verdere bespreking behoeven.

Geregleerde markten zijn door een fonds met de omvang van het onderhavige niet te beïnvloeden

10 Handel met voorwetenschap

10.1 Risicodefinitie

Het risico voor het pensioenfonds dat door (werknemers dan wel de leiding van) het pensioenfonds misbruik wordt gemaakt van voorkennis over ontwikkelingen dan wel rechtspersonen. Onder misbruik vallen ook effectentransacties waarbij gebruik wordt gemaakt van verkregen voorkennis.

4. 10.1.1 Risicoscenario 1

Betrokkenen verkrijgen vertrouwelijke marktinformatie van bij het fonds aangesloten ondernemingen (bijvoorbeeld als gevolg van problemen met de premiebetaling) en maken daar in privé gebruik van.

Bruto risico

Het bruto risico is laag (kans) bij laag (impact).

De kans dat er echt vertrouwelijke informatie ter beschikking komt wordt klein geacht.

Het bruto risico is acceptabel. Voor de goede orde worden de beheersmaatregelen wel benoemd.

Beheersmaatregelen

- Alle algemene maatregelen genoemd in het onderdeel belangenverstrengeling.
- Verbod voor alle verbonden personen op gebruikmaken van voorwetenschap (gedragscode)
- Verplichting voor alle verbonden personen om het beschikken over voorwetenschap of vertrouwelijke marktinformatie te melden aan de compliance officer (gedragscode).
- Insiderregeling waaronder toezicht op persoonlijke transacties van de insiders door de compliance officer.

Netto risico

Het netto risico is laag (kans) bij laag (impact).

Het netto risico is al acceptabel.

11 Cybercrime

11.1 Risico definitie

De kans dat het fonds getroffen wordt door criminaliteit met ICT als middel en doelwit.

Besloten is dit risico te behandelen in de IT risicoanalyse.

12 Maatschappelijk onbetamelijk gedrag

12.1 Risicodefinitie

Bij dit risico wordt gedacht aan onbetamelijk gedrag van individuen die bij het fonds betrokken zijn, maatschappelijk onverantwoord ondernemen, waaronder het beleggen in sectoren waarvan de vraag kan worden gesteld of het maatschappelijk verantwoord is. Dit kan met name leiden tot reputatieschade voor het fonds.

5. 12.1.1 Risicoscenario 1

Scenario: het risico dat belegd wordt in ondernemingen met maatschappelijk niet verantwoorde activiteiten.

Bruto risico

Het bruto risico is hoog (kans) bij hoog (impact).

Dit is niet acceptabel.

Beheersmaatregel

- Beleggingsbeleid, het gebruik van uitsluitingslijsten waardoor niet wordt belegd in ondernemingen die zich bezighouden met bijvoorbeeld clusterbommen, landmijnen en kinderarbeid.

Netto risico

Het netto risico is laag (kans) bij laag (impact). Dit is acceptabel.

6. 12.1.2 Risicoscenario 2

Het fonds komt in opspraak omdat individuen die bij het fonds betrokken zijn zich onbetamelijk gedragen.

Bruto risico

Het bruto risico is laag (kans) bij laag (impact).

Het bruto risico is acceptabel. Voor de goede orde worden de beheersmaatregelen wel benoemd.

Beheersmaatregelen

- Toetsing van bestuurders vooraf, waarbij er expliciete aandacht is voor integriteitsaspecten.
- Gedragscode, jaarlijks evaluatie en, zo nodig, aanpassing.
- Incidentenregeling en klokkenluidersregeling.

Netto risico

Het netto risico is laag (kans) bij laag (impact).

Het netto risico is al acceptabel.

FINANCIEEL CRISISPLAN
STICHTING PENSIOENFONDS
HUNTSMAN ROZENBURG

Bijlage bij de actuariële en bedrijfstechnische nota

Tekst invoegen:

Versie 7 november 2017

Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg (het pensioenfonds) heeft besloten om een financieel crisisplan op te stellen. Doel van het plan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke maatregelen bij een crisis beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen moeten worden. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisis daadwerkelijk optreedt. Belangrijke aspecten van het plan zijn evenwichtige belangenbehartiging (gepensioneerden, slapers, actieven en sponsor) en mogelijke communicatie naar alle betrokkenen.

Dit plan bevat een beschrijving van maatregelen die het bestuur van het pensioenfonds op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het bestuur van het pensioenfonds in gevaar komt. Dit plan is bedoeld voor het geval zich in de toekomst dergelijke situaties voordoen waarbij crisismaatregelen genomen moeten worden. Het plan geeft de te hanteren kritische ondergrenzen, de te nemen maatregelen en de te volgen besluitvormingsprocessen en communicatietrajecten aan.

Het financieel crisisplan moet gezien worden als een leidraad. Het is niet een plan dat per definitie kant en klaar uitgevoerd wordt. Het bestuur zal de concrete maatregelen altijd afstemmen op de aard van de crisis en de omstandigheden van dat moment, vergezeld van een motivering waarom eventueel van de leidraad wordt afgeweken.

Het financieel crisisplan vormt een bijlage bij de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn).

Elementen van een financieel crisisplan

In een financieel crisisplan moet worden ingegaan op de volgende elementen:

1. Wanneer is er naar de mening van het bestuur van het pensioenfonds sprake van een crisis?
2. Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het pensioenfonds nog herstellen zonder korten?
3. Welke maatregelen heeft het bestuur van het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?
4. Hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen?
5. Wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen?
6. Hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?
7. Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer?
8. Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven?
9. Op welke wijze wordt het financieel crisisplan jaarlijks getoetst?

1. Wanneer is er sprake van een crisis?

Zodra een situatie van reservetekort (in 2017 onder 118%) ontstaat stelt het pensioenfonds een herstelplan op. De periode voor herstel bedraagt maximaal 10 jaar. Er is sprake van een crisissituatie als het pensioenfonds niet tijdig kan herstellen zonder extra premiebetaling of korten van pensioen, of als het pensioenfonds vijf jaar achtereen in onderdekking (in 2017 onder 104,1%) verkeert. De doelstelling van het pensioenfonds komt dan in gevaar. Het nemen van crisismaatregelen is onvermijdelijk als herstel naar verwachting niet binnen de gestelde termijn wordt bereikt.

2. Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het pensioenfonds nog herstellen zonder korten?

De kritische ondergrens is het niveau dekkingsgraad waaronder het pensioenfonds naar verwachting zonder extra premiebetaling van de werkgever of korten van pensioen niet meer tijdig kan herstellen tot het vereiste niveau. De hoogte van de kritische ondergrens is afhankelijk van:

- Het vereist eigen vermogen.
- De hersteltermijn. De kritische ondergrens ligt hoger naarmate de hersteltermijn uit het herstelplan korter is.
- Het verwachte beleggingsrendement. De kritische ondergrens ligt hoger naarmate het verwachte rendement lager wordt gesteld.
- Het benodigde rendement. De kritische ondergrens ligt hoger naarmate het benodigde rendement voor toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) hoger is.
- Het premiedeel dat beschikbaar is voor herstel. De kritische ondergrens ligt hoger naarmate de herstelpremie lager is.

Bij de vaststelling van de kritische ondergrens hanteert het bestuur de volgende uitgangspunten:

- Het te bereiken vereist eigen vermogen is gelijk aan het vereist eigen vermogen dat jaarlijks per 31 december is vastgesteld.
- Vanaf het moment van reservetekort bedraagt de hersteltermijn maximaal tien jaar.
- Het verwachte beleggingsrendement wordt gesteld op de actuele verwachting behorende bij de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds.
- Het benodigde rendement wordt gelijk gesteld aan de rente die per 31 december is gebruikt voor de berekening van de VPV. De rekenrente is in de regel gelijk aan de risicovrije marktrente die volgt uit de door De Nederlandsche Bank voorgeschreven rentetermijnstructuur.
- De herstelpremie is gelijk aan de te ontvangen premie minus de kostendekkende premie.

Uit de ALM-studie blijkt een jaarlijks herstel van ten minste 1,5-2%-punt reëel. Deze inschatting is voorzichtig gemaakt. Uitgaande van deze veronderstelling is een herstel zonder extra premie of korten volgens verwachting niet mogelijk bij een dekkingsgraad van net onder 100%. Het vaststellen van de kritische ondergrens is een herhalend proces.

3. Welke maatregelen heeft het bestuur van het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?

Het is van groot belang om te voorkomen dat het pensioenfonds in een crisissituatie terecht komt. Daarom wordt periodiek getoetst of premiebeleid, toeslagbeleid en beleggingsbeleid nog voldoende robuust zijn vormgegeven. Hierbij wordt het beleid getoetst binnen verschillende economische hoofdsenario's en ook varianten van toeslagbeleid en beleggingsbeleid worden nader onderzocht.

In een crisissituatie zal het bestuur bestaande sturingsmiddelen inzetten om de crisissituatie het hoofd te bieden.

Voor één of meerdere van onderstaande sturingsmiddelen geldt dat het bestuur van het pensioenfonds niet zelfstandig kan besluiten het sturingsmiddel in te zetten. Zo is het bestuur van het pensioenfonds niet bevoegd over te gaan tot aanpassing van het premiebeleid of het aanpassen van de pensioenregeling. Het bestuur van het pensioenfonds is van mening dat het zich primair dient te richten op de sturingsmiddelen die op basis van de uitvoeringsovereenkomst zelfstandig door het bestuur kunnen worden ingezet, zonder overleg of medewerking van derden zoals de werkgever of sociale partners.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de volgende sturingsmiddelen tot haar beschikking. Onder elke maatregel, in volgorde van prioritering, volgt een korte toelichting:

- a. Het al dan niet verlenen van toeslagen
Het geheel of gedeeltelijk achterwege laten van de voorwaardelijke toeslagverlening wordt niet als crisismaatregel aangemerkt, maar als een regulier sturingsmiddel binnen het beleid van het pensioenfonds. De toeslag is afhankelijk van de financiële positie van het fonds.
- b. Het al dan niet aanpassen van het beleggingsbeleid
Het aanpassen van het beleggingsbeleid bij verschillende niveaus van de dekkingsgraad is onderdeel van het reguliere beleidskader. Daarbij zal rekening worden gehouden met de eisen van de toezichthouder (geen herstelvertraging en geen toename van het totale risico). Het bestuur is voornemens om het beleggingsbeleid in een crisissituatie aan te passen om verdere verliezen te beperken.
- c. Het al dan niet wijzigen van het premiebeleid, inclusief extra storting door de werkgever
De premie wordt niet lager vastgesteld dan de kostendekkende premie en dient in geval van onderdekking bij te dragen aan het korte termijn herstel. In een crisissituatie zal het fonds in beginsel de maximale premie in rekening brengen. In geval van een crisissituatie gaat het bestuur in overleg met de werkgever om de mogelijkheden van bijstorten te bespreken. Het bestuur acht het zeer waarschijnlijk dat, indien zich een financiële crisissituatie voordoet, dit ook gevolgen heeft voor de werkgever. De mogelijkheid dat de werkgever in zo'n situatie zal kunnen bijstorten acht het bestuur realistisch. Op grond van de uitvoeringsovereenkomst is de werkgever verplicht tot bijstorten. De werkgever heeft in het verleden diverse malen bijgestort.
- d. Het al dan niet aanpassen van de pensioenregeling.
Hoewel dit onderwerp geen verantwoordelijkheid van het bestuur is, heeft het bestuur in het verleden wel diverse keren schriftelijk aangedrongen bij de werkgever om de eindloon regeling tegen het licht te houden gezien de zeer hoge premies die daarvoor betaald dienen te worden. De sociale partners zijn overeengekomen om de eindloon regeling te vervangen door een middelloon regeling per 1 januari 2016 voor die medewerkers die in dienst waren per 31 december 2015. Medewerkers in dienst getreden op of na 1 januari 2016 komen in een DC regeling.

- e. Gesplitste kortingsregeling
De gesplitste kortingsregeling zoals beschreven in artikel 13 van de statuten kan worden toegepast. De nog op te bouwen pensioenaanspraken worden dan gebaseerd op een lager opbouwpercentage dan hetgeen in het pensioenreglement is vastgelegd. De opbouw in het jaar wordt door toepassing van deze regeling zodanig gekort dat alsnog aan de premiedekkingsgraadeis wordt voldaan.
- f. Het al dan niet korten van pensioenrechten en –aanspraken
Het bestuur kan besluiten om de opgebouwde en /of de ingegane pensioenen procentueel te korten, indien;
- Het vermogen onder het minimaal vereist eigen vermogen is gezakt,
 - Het fonds niet in staat is binnen een redelijke termijn het minimaal vereist eigen vermogen te bereiken,
 - Alle overige beschikbare sturingsmiddelen zijn ingezet om binnen vijf jaar te voldoen aan de vereisten ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen.
- Er wordt niet meer gekort dan strikt noodzakelijk is om voldoende te kunnen herstellen. Een eventuele korting wordt geëffectueerd per 1 april van enig jaar, volgend op het jaar waarin geconstateerd is dat korting onvermijdelijk is.
- g. Het kiezen voor een pension buy-out of herverzekeringsconstructie
Hierbij worden de opgebouwde aanspraken en – rechten overgedragen aan een andere partij. Hoewel dit een sturingsmiddel is, is het bestuur voorlopig niet van plan om dit middel in te zetten.

4. Hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen?

Het bestuur van het pensioenfonds heeft in hoofdstuk 8 van haar abtn de financiële sturingsmiddelen opgenomen welke ter beschikking staan. Het feitelijk moment waarop de genoemde maatregelen kunnen worden ingezet is naar de mening van het bestuur niet precies op voorhand te bepalen.

- a. Het al dan niet verlenen van toeslagen

De toeslagstaffel van het pensioenfonds laat de toekenning van toeslagen bij dekkingsgraden lager dan 110% niet toe. Indien een toeslag wordt toegekend, moet deze volgens verwachting langdurig kunnen worden toegekend. Zodoende worden toeslagen in crisisscenario's in de regel sowieso niet toegekend. Het al dan niet verlenen van toeslagen is een bevoegdheid van het bestuur. Dit middel wordt gezien als regulier beleid.

- b. Het al dan niet aanpassen van het beleggingsbeleid

Het bestuur beziet jaarlijks, dan wel eerder in geval dat het nemen van crisismaatregelen onvermijdelijk is, of het beleggingsbeleid moet worden herzien en kan worden ingezet als sturingsmiddel. Het beleggingsbeleid is vastgelegd in de abtn, waarvan dit financieel crisisplan een bijlage is. Dit middel wordt gezien als regulier beleid dat als één van de eerste maatregelen overwogen zal worden.

- c. Het al dan niet wijzigen van het premiebeleid, inclusief extra storting door de werkgever.

Wanneer de dekkingsgraad zich onder het minimaal vereist eigen vermogen begeeft, wordt de premie verhoogd. Op grond van het premiemechanisme zal een situatie van onderdekking binnen drie jaar worden opgeheven. Deze middelen zullen als maatregel overwogen worden om in te voeren na het toeslagenbeleid en beleggingsbeleid

In geval de verhoging van de premie door omstandigheden niet kan worden gerealiseerd kan de gesplitste kortingsregeling in werking treden, zoals omschreven in artikel 13 van de statuten. De nog op te bouwen pensioenaanspraken worden dan gebaseerd op een lager opbouwpercentage dan hetgeen in het pensioenreglement is vastgelegd. De opbouw in het jaar wordt door toepassing van deze regeling zodanig gekort dat alsnog aan de premiedekkingsgraadseis wordt voldaan

d. Het al dan niet aanpassen van de pensioenregeling

Als de dekkingsgraad zich richting kritische ondergrens begeeft en de gesplitste kortingsregeling voor langere periode lijkt te moeten worden toegepast, bijvoorbeeld omdat ontwikkelingen in renteniveau of levensverwachting daartoe aanleiding geven, kan worden overwogen de sociale partners te vragen de regeling zodanig aan te passen dat alsnog aan de premiedekkingsgraadseis wordt voldaan. Behalve door verlaging van de opbouw kan dit ook door aanpassing van de loongrenzen of wijziging van de regeling met betrekking tot nabestaandenpensioen. (Het bestuur zal de sociale partners in deze situatie op de hoogte brengen van de noodzaak van de aanpassing van de pensioenregeling (en daarin een adviserende rol vervullen)).

e. Het al dan niet korten van pensioenrechten en –aanspraken

Als de dekkingsgraad zich onder de kritische ondergrens begeeft en de overige maatregelen zijn uitgeput om binnen de wettelijke termijn uit een dekkingstekort te komen, moet het bestuur van het pensioenfonds ertoe overgaan de rechten en aanspraken te korten, conform het gestelde in artikel 8.6 van de abtn en artikel 10 lid 2 van het pensioenreglement. In beginsel worden alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in een dergelijk scenario procentueel gelijk gekort. Uitzondering hierop kunnen zijn scenario's waarin tegelijkertijd de gesplitste kortingsregeling wordt toegepast. Het kortingsmiddel zal als één van de laatste mogelijkheden worden ingezet.

f. Het kiezen voor een pension buy-out of herverzekeringsconstructie

Als de dekkingsgraad zich richting kritische ondergrens begeeft en de toekomstperspectieven voor het fonds laten zich kenmerken door een zeer beperkte herstelkracht, dan kan het bestuur van het pensioenfonds ertoe besluiten de opgebouwde aanspraken en –rechten over te dragen aan een andere partij. Dit middel wordt op dit moment niet in overweging genomen om in te voeren.

5. Wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen?

Het bestuur van het pensioenfonds is van mening dat alles in het werk moet worden gesteld om korten te voorkomen. Daarom worden alle mogelijke maatregelen geïnventariseerd en beoordeeld op effectiviteit en haalbaarheid.

Ad a. Toeslagenbeleid: Het niet verlenen van toeslagen resulteert niet in een stijging van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad is immers gebaseerd op een nominale waarde van opgebouwde pensioenen, waarbij toekomstige toeslagverlening al buiten beschouwing was gehouden. Het wel verlenen van een toeslag heeft een verlagend effect op de dekkingsgraad. Een toeslagverlening van 1% resulteert in een éénmalige verlaging van de dekkingsgraad met 1%-punt.

Ad b. Beleggingsbeleid: Toekomstig herstel moet mede komen uit beleggingsrendementen. Herstel treedt op als het beleggingsrendement hoger is dan de benodigde rente. Het feitelijke financiële effect is ook hier afhankelijk van de op dat moment geldende marktomstandigheden.

Indien het beleggingsbeleid zodanig aangepast zou worden dat het verwacht rendement met 1%-punt daalt, dan is de verwachting dat de dekkingsgraad met circa 1%-punt zal zakken. Dit is een jaarlijks effect indien het beleggingsbeleid niet opnieuw wordt aangepast.

Ad c. Premiebeleid: Het in de uitvoeringsovereenkomst overeengekomen premiemechanisme heeft in een tekortsituatie een positief effect op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een 'gewone' verhoging van de premie zal slechts in geringe mate bijdragen aan herstel. Substantiële extra stortingen leveren een veel grotere bijdrage aan herstel. Een éénmalige extra storting van €15 M zal onder de huidige omstandigheden een verwacht effect hebben van circa +3%-punt op de dekkingsgraad. Dit is een éénmalig effect.

Ad d. Het al dan niet aanpassen van de pensioenregeling: De financiële effecten van het eventueel aanpassen van de pensioenregeling zijn afhankelijk van op welke wijze de aanpassing wordt vormgegeven. Het aanpassen van de regeling geeft een jaarlijks effect.

Ad e. Het al dan niet korten van pensioenrechten en – aanspraken: Het korten van pensioenrechten en/of – aanspraken heeft een direct effect op de financiële positie van het pensioenfonds. De omvang van het financiële effect is mede afhankelijk van de wijze waarop een korting wordt vormgegeven en de omvang van de korting. Dit effect zal nader worden onderzocht zodra deze specifieke situatie zich voordoet en de mogelijkheden en voorkeuren duidelijk in kaart zijn gebracht. Het korten van alle opgebouwde pensioenrechten en –aanspraken met 1% leidt tot een verbetering van de dekkingsgraad met circa 1%. Dit is een éénmalig effect.

Ad f. Het kiezen voor een pension buy-out of herverzekeringsconstructie: Het overgaan tot een geheel of gedeeltelijke pension buy-out of herverzekeringsconstructie kan een positief effect hebben op de financiële positie van het pensioenfonds. De omvang van het financiële effect is mede afhankelijk van welke rechten en/of aanspraken worden overgedragen of herverzekerd. Dit zal, mocht deze specifieke situatie zich voordoen, nader moeten worden onderzocht.

6. Hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?

Het bestuur maakt voor wat betreft de inzet van crisismaatregelen onderscheid naar de impact ervan op de verschillende groepen belanghebbenden. Hiermee draagt het bestuur zorg voor een evenwichtige verdeling van de lasten in een crisissituatie.

Onderstaande tabel geeft inzicht in welke groepen belanghebbenden bijdragen aan een specifieke crisismaatregel

	Actieve deelnemer	Gewezen deelnemer	Pensioengerechtigden	Werkgever
Geen voorwaardelijke toeslag	X	X	X	
Aanpassen beleggingsbeleid	X	X	X	X
Premie verhogen	X			X
bijstorten				X
Versoberen	X			X
Korten	X	X	X	

Het bestuur van het pensioenfonds zal bij de inzet van maatregelen zorgen voor evenwichtige belangenbehartiging. Zij doet dat door ondermeer de volgende criteria in haar besluitvorming te betrekken:

a. effectiviteit

De te nemen maatregel dient een substantiële bijdrage te leveren aan het herstel

b. solidariteit

De bijdragen van de verschillende groepen van belanghebbenden dienen met elkaar in evenwicht te zijn.

c. continuïteit

De te nemen maatregelen dienen verstandig te passen binnen de voorzienbare toekomstige (korte en lange termijn) ontwikkelingen.

d. proportionaliteit.

Het effect van de te nemen maatregel dient op te wegen tegen de impact voor diverse groepen van belanghebbenden.

In onderstaande scoringstabellen worden een aantal van de genoemde maatregelen uitgewerkt.

Voorbeeld: verlaging opbouwpercentage met 0,5%:

doelgroep	effectiviteit	solidariteit	continuïteit	proportionaliteit
werkgever	-	-	+	-
actieven	+	++	+	+
Slapers	- -	- -	+	- -
Gepensioneerden	- -	- -	+	- -

Voorbeeld uniforme korting van (opgebouwde) aanspraken:

Doelgroep	effectiviteit	solidariteit	continuiteit	proportionaliteit
Werkgevers	-	-	-	-
Actieven	++	++	++	++
Slapers	++	++	++	++
gepensioneerden	++	++	++	++

Voorbeeld van bijstorten door werkgever:

Doelgroep	effectiviteit	solidariteit	continuiteit	proportionaliteit
Werkgevers	++	++	+	++
Actieven	-	--	-	-
Slapers	-	--	-	-
gepensioneerden	-	--	-	-

Toelichting scores:

+ = voldoende bijdrage

++ = hoge bijdrage

- = onvoldoende bijdrage

-- = geen bijdrage.

7. Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer?

Het bestuur van het pensioenfonds zal over het financieel crisisplan, indien gebruik wordt gemaakt van de in het plan opgenomen crisismaatregelen, communiceren met de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever.

De dekkingsgraad wordt in het jaarverslag en op de website gepubliceerd. Het beleid bij een eventuele korting op de nominale pensioenen wordt, evenals een besluit tot voorgenomen korting, tijdig aan alle belanghebbenden (de werkgever, deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) meegedeeld. Indien binnen een periode van een jaar herstel plaatsvindt, waardoor korting op de nominale pensioenen niet nodig is, wordt dit tijdig aan alle belanghebbenden meegedeeld. Indien binnen een periode van een jaar onvoldoende herstel plaatsvindt, zendt het bestuur een volledig plan tot korting - vergezeld van een uitvoerige toelichting daarop - naar alle belanghebbenden. Een eventuele korting zal per 1 april van enig jaar worden doorgevoerd.

In deze paragraaf beschrijft het pensioenfonds de communicatie over het financieel crisisplan en de communicatie wanneer zich een crisis voordoet.

De in de Pensioenwet opgenomen uitgangspunten duidelijkheid, begrijpelijkheid en tijdigheid vormen de basis voor de communicatie die voortvloeit uit dit financiële crisisplan.

In onderstaande tabel staat weergegeven hoe het pensioenfonds zal communiceren over het crisisplan en in de verschillende stadia van een crisis.

Communicatie	Moment van communiceren	Hoofdboodschap	Doelgroep	Kanalen/middelen
Fase 1: Communicatie over het crisisplan	Na vaststellen crisisplan, binnen 4 weken	*Bestaan en doel van crisisplan *Inhoud op hoofdlijnen: belangrijkste maatregelen incl. gevolgen voor belanghebbenden, te weten - o Regulier beleid - o Aanpassen beleggingsbeleid - o Versoberen regeling - o Korten van de aanspraken * Belangenafweging	* actieve deelnemers * gewezen deelnemers *pensioengerechtigden * werkgever * sociale partners * toezichthouders	* brief aan belanghebbenden * website * nieuwsbrief * intranet werkgever * voorlichtings-bijeenkomsten
Fase 2: Aanvang crisissituatie	Binnen 4 weken na aanvang crisis	* Verslechtering financiële situatie fonds * Mogelijke maatregelen incl. gevolgen: - o Aanpassen beleggingsbeleid - o Versoberen regeling - o Korten van de aanspraken * Impact en afweging maatregelen * Belangenafweging	* actieve deelnemers * gewezen deelnemers *pensioengerechtigden * werkgever * sociale partners * toezichthouders	* brief aan belanghebbenden * website * nieuwsbrief * intranet werkgever * voorlichtings-bijeenkomsten
Fase 3: Bestuursbesluit en over maatregelen	Binnen 4 weken na besluit bestuur	* Financiële situatie * Maatregel(en) die genomen worden * Gevolgen van de maatregelen voor de deelnemer * Evenwichtige verdeling en belangenbehartiging * Verwachtingen	* actieve deelnemers * gewezen deelnemers *pensioengerechtigden * werkgever * sociale partners * toezichthouders	* brief aan belanghebbenden * website * nieuwsbrief * intranet werkgever * voorlichtings-bijeenkomsten
Fase 4: Ongedaan maken maatregelen	Binnen 4 weken na besluit bestuur	* Verbetering financiële situatie * Maatregelen (gedeeltelijk) ongedaan gemaakt * Gevolgen van het ongedaan maken van de maatregelen voor de deelnemer * Evenwichtige verdeling en belangentiging	* actieve deelnemers * gewezen deelnemers *pensioengerechtigden * werkgever * sociale partners * toezichthouders	* brief aan belanghebbenden * website * nieuwsbrief * intranet werkgever * voorlichtings-bijeenkomsten

8. Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven?

Besluiten kunnen door het bestuur op grond van artikel 8 van de statuten worden genomen bij gewone meerderheid van stemmen, waarbij ten minste de helft van de werkgeversleden en ten minste de helft van de leden namens de medewerkers aanwezig moeten zijn. Dit besluitvormingsproces geldt ook voor besluiten over de jaarlijkse voorwaardelijke toeslag en voor een eventueel besluit om een rechtenkorting toe te passen.

Alle kennis over het pensioenfonds is gebundeld binnen het bestuur. Indien nodig wordt door het bestuur advies ingewonnen bij externe adviseurs van het pensioenfonds. Feitelijke besluitvorming over beheersmaatregelen vindt plaats door het bestuur, met inachtneming van de statutaire, reglementaire bepalingen en het geformuleerde beleid, zodat voldoende aandacht is voor consistent handelen. De lijnen binnen het bestuur zijn kort en de leden kunnen elkaar eenvoudig en snel bereiken.

Onderstaand wordt per maatregel weergegeven welke partijen betrokken worden in het besluitvormingsproces en hoe de procesgang in grote lijnen verloopt. Tevens is per maatregel een bandbreedte weergegeven van de tijdsspanne die nodig zal zijn om tot zorgvuldige besluitvorming te komen.

Maatregel	Betrokken partijen	Beschrijving proces	Tijdslijn
Premie	Sociale partners/ bestuur/sponsor	Aanpassen premie in overleg met sociale partners en sponsor, aanpassen regeling.	1 - 3 maanden
Geen voorwaardelijke indexatie	Bestuur	Na berekening actuaris	1 – 3 weken
Aanpassen beleggingsmix	Bestuur/beleggingscommissie	Aanpassen mix gehoord advies van beleggingscommissie	1 - 3 weken
Aanpassen parameters	Sociale partners/ bestuur	Aanpassen parameters in overleg met sociale partners.	1 - 3 maanden
Versoberen regeling	Sociale partners/ bestuur	Aanpassen regeling in overleg met sociale partners en sponsor.	1 - 3 maanden
Korten aanspraken	Bestuur	Korten aanspraken en rechten gehoord advies van de actuaris.	1 – 3 maanden

Het bestuur vergadert in principe zeven maal per jaar, tenzij urgentie een hogere vergaderfrequentie noodzakelijk maakt. Indien benodigd – zoals bijvoorbeeld in een crisissituatie - kan het bestuur snel bij elkaar komen. Indien benodigd kunnen besluiten buiten een vergadering om genomen worden door middel van schriftelijke behandeling per email

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid.

9. Op welke wijze wordt het financieel crisisplan periodiek getoetst?

Dit financieel crisisplan zal minimaal eens per jaar worden getoetst op juistheid en frequenter indien de situatie hiertoe aanleiding geeft. Een financieel crisisplan is geen statisch geheel, maar maakt onderdeel uit van het continue risicomanagement van het pensioenfonds. Het financieel crisisplan van het pensioenfonds is dan ook onlosmakelijk verbonden met het risicomanagement van het pensioenfonds en de hiermee verband houdende bepalingen in de abtn. De abtn wordt periodiek door het bestuur van het pensioenfonds geëvalueerd en zo nodig aangepast.

Bijlage 8

Risicohouding

Vastlegging naar aanleiding van overleg met bestuur,
verantwoordingsorgaan en sociale partners

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 8 september 2015

Risicohouding

Met ingang van 2015 is de Pensioenwet gewijzigd. Onderdeel van de wijzigingen betreft het financieel toetsingskader. Een fundamenteel aspect hiervan zijn de doelstellingen en uitgangspunten van het pensioenfonds, zoals aangegeven in artikel 102a van de Pensioenwet. Het eerste lid van dit artikel is als volgt:

“Het bestuur van een pensioenfonds draagt in overleg met de overige organen van het pensioenfonds zorg voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van het pensioenfonds. De organen van het pensioenfonds gebruiken deze doelstellingen en uitgangspunten bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding van de door vertegenwoordigers van werkgevers of werkgeversverenigingen en werknemers of werknemersverenigingen overeengekomen pensioenregelingen, en bij de besluitvorming, de verantwoording, de advisering, en het toezicht binnen het pensioenfonds.”

Met name de vaststelling van de risicohouding is van belang om uiteindelijk te komen tot het strategisch beleggingsbeleid. De risicohouding is de mate waarin een pensioenfonds, na overleg met de fondsorganen en sociale partners bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren en de mate waarin het pensioenfonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het pensioenfonds.

De risicohouding komt tot uitdrukking voor de lange termijn in de door het fonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor.

Gekozen aanpak Pensioenfonds Huntsman

De risicohouding is de mate van bereidheid van het lopen van beleggingsrisico's. Aangezien beleggingsrisico's genomen worden om een mate van indexatie van de pensioenen te kunnen realiseren, is de relatie gelegd met het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is de hoogte van het pensioen in de toekomst. In de toekomst kan het pensioen stijgen door indexatie, maar ook gelijk blijven door niet te indexeren en zelfs dalen door het toepassen van kortingen wanneer de financiële omstandigheden van het pensioenfonds hiertoe noodzaken. Het concretiseren van de risicohouding is daarom als volgt vormgegeven:

- Risicobereidheid toetsen. Aan de hand van concrete vragen en keuzes over de hoogte van premie en de pensioenregeling, plus het pensioenresultaat, rekening houdend met indexatie en kortingen. De beantwoording en bespreking ervan vormen een beeld van de risicobereidheid van de deelnemers. Er zijn ondergrenzen met betrekking tot het pensioenresultaat vastgesteld.
- Haalbaarheidstoets. Met deze toets wordt inzicht verkregen in de hoogte van het pensioen in de toekomst, naar verwachting en bij slechtweersscenario's. De uitkomsten van de toets dienen te voldoen aan de gestelde ondergrenzen.

Het bestuur van Pensioenfonds Huntsman heeft na overleg met het verantwoordingsorgaan de risicohouding van het fonds vastgesteld. De directie van Huntsman Holland BV en de sociale partners zijn gehoord en mede vertegenwoordigd in bestuur en verantwoordingsorgaan. De risicohouding vormt de basis voor het vaststellen van het beleid en de verantwoording achteraf.

Kwalitatieve uitgangspunten

Aan de hand van een ingevulde vragenlijst door leden van het bestuur, verantwoordingsorgaan en sociale partners heeft het bestuur de risicobereidheid onder zijn deelnemers onderzocht. De uitkomsten zijn in een aparte bijeenkomst, waarbij alle groeperingen vertegenwoordigd waren, gebruikt om de discussie onder leiding van Sprenkels & Verschuren te faciliteren.

De uitkomsten van de discussie zijn vervolgens vertaald in kwalitatieve uitgangspunten voor de risicohouding:

- De gemiddelde deelnemer vertoont risicomijdend gedrag;
- Een stabiele premie heeft de voorkeur;
- Zoveel mogelijk voorkomen van korting van pensioen;
- Gepensioneerden willen geen schokken in hun inkomen. Het is wenselijk om eventuele korting op pensioen zoveel mogelijk uit te smeren;
- De indexatieverwachting op lange termijn moet realistisch maar voorzichtig worden ingeschat;
- Grote koopkrachtdaling moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

Vastgesteld beleid

Pensioenfonds Huntsman streeft ernaar om nominale pensioenen na te komen met een realistische indexatieverwachting. Inflatie holt de waarde van de nominale uitkering uit en gezien het lange-termijnkarakter is het belangrijk dat de koopkracht van het pensioen door middel van indexatieverlening behouden blijft. Het lopen van beleggingsrisico is daarbij acceptabel, zelfs als dit betekent dat de nominale pensioenen tijdelijk niet volledig zouden kunnen worden nagekomen.

Periodiek wordt beoordeeld of de ambitie van het fonds nog haalbaar is. Het vasthouden aan een onmogelijke ambitie is immers niet zinvol. De ambitie dient in de meeste scenario's te kunnen worden behaald. Bij de keuze voor een bepaald beleid wordt niet alleen een verwachte ontwikkeling beoordeeld maar ook scenario's die gunstiger of minder gunstig zijn dan de verwachte ontwikkeling.

De risicohouding wordt geconcretiseerd door de vaststelling van risicogrenzen (het vereist eigen vermogen en de grenzen van de haalbaarheidstoets). Bij een overschrijding vindt er een beleidsdiscussie plaats. Risicogrenzen maken het mogelijk om op een vooraf vastgelegde en objectieve manier te beoordelen of het risico hoger of lager is dan vooraf is toegestaan. Echter, bij overschrijding van risicogrenzen zal geen automatische aanpassing van beleid plaatsvinden, maar een kwalitatieve discussie, rekening houdend met de situatie en inzichten van dat moment.

Kwantitatieve uitgangspunten

De risicohouding geeft weer in hoeverre het pensioenfonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstelling van het pensioenfonds te realiseren. Voor de lange termijn komt de risicohouding van het pensioenfonds tot uitdrukking in zogenaamde ondergrenzen die in het kader van de haalbaarheidstoets zijn geformuleerd. Deze ondergrenzen hebben met name betrekking op het te realiseren pensioenresultaat inclusief waardeversteviging.

De gedefinieerde ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets zijn:

- Maximale afwijking slecht weer t.o.v. het mediane pensioenresultaat 22%
- Gemiddeld een verwacht pensioenresultaat van 92%
- Een verwacht pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie van 92%.

De haalbaarheid van het beleid wordt jaarlijks getoetst met een lange-termijnprognose, de haalbaarheidstoets.

Pensioenfonds Huntsman hanteert een voorwaardelijk indexatiebeleid, zonder inhaalindexatie. Het bestuur wil opnieuw in overleg over de risicohouding als de voorziening pensioenverplichtingen niet meer wordt gedekt door de aanwezige gelden. De ondergrenzen voor het pensioenresultaat zijn afgestemd op de ondergrens die het bestuur als dekkinggraad hanteert, 100%.

Bij een dekkingsgraad van 100% komt het pensioenresultaat uit op 92%. Slechts in bijzondere omstandigheden zou het pensioenresultaat minder kunnen worden. Bij een pensioenresultaat van 92% zal ongeveer tweederde van de indexatieambitie kunnen worden waargemaakt.

Uitkomsten haalbaarheidstoets

Pensioenfondsen dienen jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te voeren. Het eerste jaar is deze meer uitgebreid (aanvangshaalbaarheidstoets). Bij een significante wijziging van het beleid moet het pensioenfonds opnieuw een uitgebreidere toets uitvoeren.

In de haalbaarheidstoets staat het pensioenresultaat centraal. Het uiteindelijke doel van de aanvangshaalbaarheidstoets is te laten zien dat:

1. Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door het fonds te kiezen ondergrens blijft, zowel vanuit de huidige financiële positie (feitelijke dekkingsgraad, per 1-1-2015: 111,1%) als vanuit de evenwichtssituatie (vereiste dekkingsgraad, 120,2%).
2. Het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is.
3. Het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om vanuit de minimaal vereiste dekkingsgraad (104,1%) binnen de looptijd van het herstelplan te herstellen naar de vereiste dekkingsgraad (120,1%).
4. Het pensioenresultaat in het slechtweerscenario op fondsniveau niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat, gemeten vanuit de huidige financiële positie (feitelijke dekkingsgraad).

Bovenstaande grenzen dienen te worden vastgelegd als onderdeel van de risicohouding van Pensioenfonds Huntsman. De grenzen gelden voor het pensioenresultaat op fondsniveau op basis van de uitkomsten van de haalbaarheidstoets over een periode van 60 jaar.

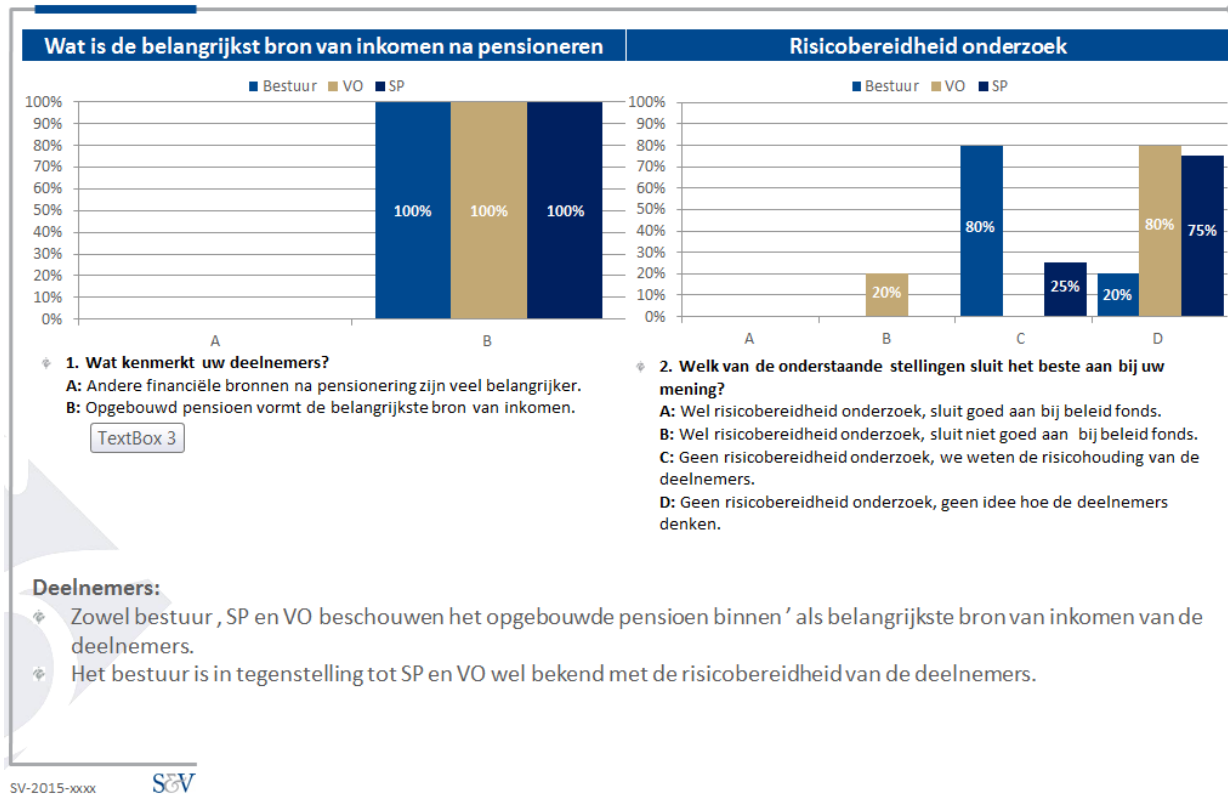
Vóór de aanvangshaalbaarheidstoets heeft Pensioenfonds Huntsman de methodiek voor bepalen van de ondergrenzen voor het pensioenresultaat bepaald. De uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets dienen logischerwijs te voldoen aan deze grenzen. Voor de jaarlijkse haalbaarheidstoets geldt dat de grenzen een signaalfunctie hebben op basis waarvan het bestuur zal communiceren en in gesprek zal gaan met verantwoordingsorgaan, directie en sociale partners indien de grenzen niet worden gehaald.

PENSIOENRESULTAAT

	Gedefinieerde ondergrens	Resultaat h-toets	Voldaan?
<u>Vanuit feitelijke dekkingsgraad</u>			
Verwachting (gemiddeld)	92%	94%	Ja
Maximale afwijking slecht weer t.o.v. mediane pensioenresultaat	22%	21%	Ja
<u>Vanuit evenwichtssituatie</u>			
Verwachting (gemiddeld)	92%	99%	Ja

Uit de uitkomsten blijkt dat Pensioenfonds Huntsman voor wat betreft het pensioenresultaat voldoet aan de gedefinieerde ondergrenzen. De relatieve afwijking (slecht-weerscenario t.o.v. verwachting) is consistent met het gedefinieerde beleid.

Uitkomsten van de S&V Barometer: De deelnemer

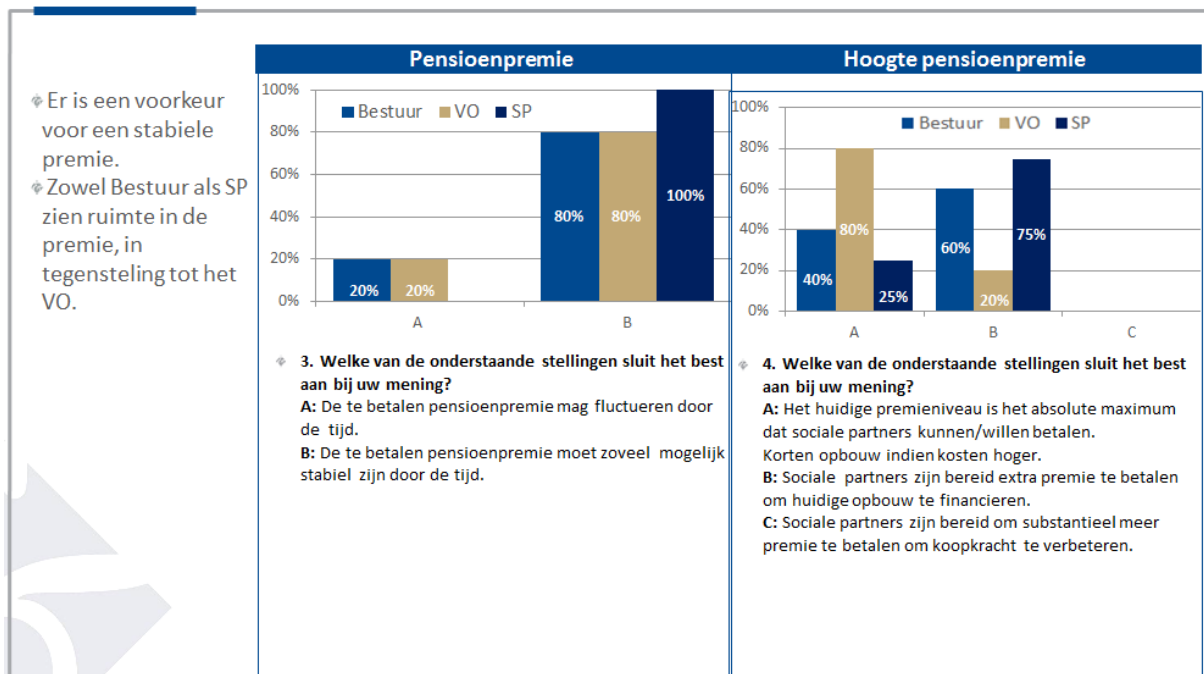


SV-2015-xxxx

S&V

1

Uitkomsten van de S&V Barometer: Premiebeleid

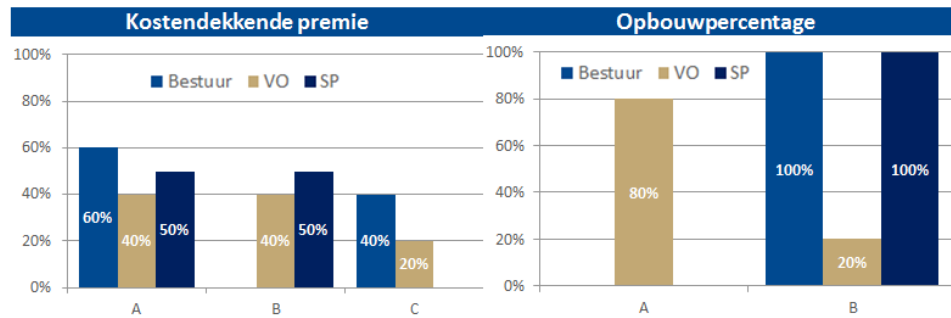


SV-2015-xxxx

S&V

2

Uitkomsten van de S&V Barometer: Premiebeleid



❖ **5. Welke van de onderstaande stellingen sluit het best aan bij uw mening?**

- A:** Geen verwatering van de DGR door inkoop van pensioen.
B: Bij te lage DGR geen verwatering.
C: DGR van het pensioenfonds mag beperkt beïnvloed worden door het inkoop van pensioen.

❖ **6. Welke van de onderstaande stellingen sluit het best aan bij uw mening?**

- A:** De jaarlijkse pensioenopbouw mag fluctueren door de tijd, als dit nodig is om ervoor te zorgen dat er jaarlijks precies evenveel premie binnenkomt als nodig is voor de opbouw.
B: De pensioenopbouw zoveel mogelijk stabiel zijn door de tijd. Dat impliceert soms teveel en soms te weinig premie.

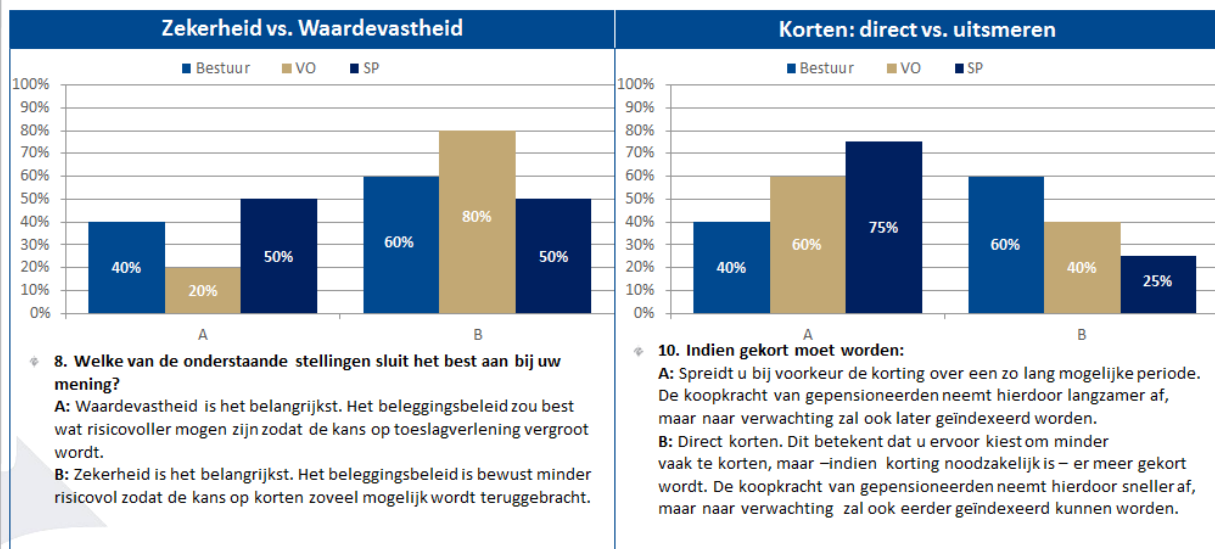
- ❖ De meerderheid vindt verwatering van de dekkingsgraad door inkoop niet wenselijk
- ❖ Zowel bestuur als SP zijn voor een stabiele pensioenopbouw.
- ❖ Het VO geeft de voorkeur aan aanpassing van de opbouw passend binnen de premie.

SV-2015-xxxx

S&V

3

Uitkomsten van de S&V Barometer: Toeslag- en kortingsbeleid



❖ **8. Welke van de onderstaande stellingen sluit het best aan bij uw mening?**

- A:** Waardevastheid is het belangrijkste. Het beleggingsbeleid zou best wat risicovoller mogen zijn zodat de kans op toeslagverlening vergroot wordt.
B: Zekerheid is het belangrijkste. Het beleggingsbeleid is bewust minder risicovol zodat de kans op korten zoveel mogelijk wordt teruggebracht.

❖ **10. Indien gekort moet worden:**

- A:** Spreidt u bij voorkeur de korting over een zo lang mogelijke periode. De koopkracht van gepensioneerdene neemt hierdoor langzamer af, maar naar verwachting zal ook later geïndexeerd worden.
B: Direct korten. Dit betekent dat u ervoor kiest om minder vaak te korten, maar –indien korting noodzakelijk is – er meer gekort wordt. De koopkracht van gepensioneerdene neemt hierdoor sneller af, maar naar verwachting zal ook eerder geïndexeerd kunnen worden.

- ❖ De meerderheid geeft de voorkeur aan zekerheid boven waardevastheid.
- ❖ Ten aanzien van korten is er geen eenduidigheid: het bestuur geeft de voorkeur aan direct korten, terwijl SP en VO bij voorkeur korting uit willen smeren.

SV-2015-xxxx

S&V

4

Vergelijking met de S&V-peergroup

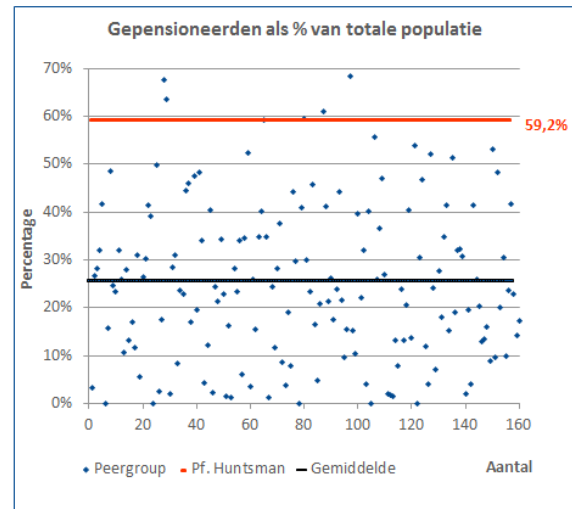
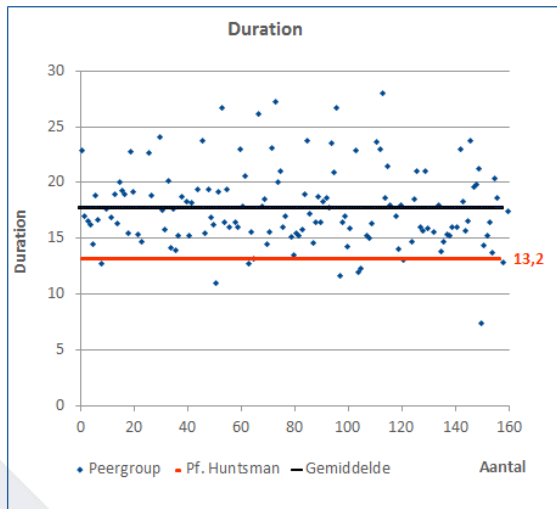


Chart Area

Profiel van het fonds:

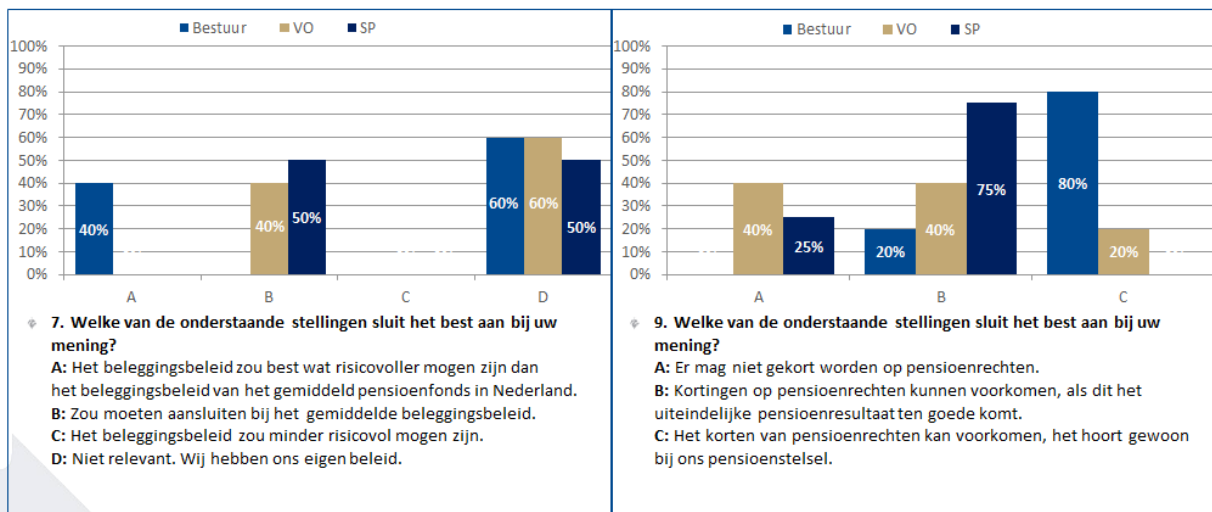
- Huntsman is een relatief oud pensioenfonds, wat betreft leeftijdsverdeling, en in vergelijking met andere fondsen in Nederland.

SV-2015-xxxx

S&V

5

Uitkomsten van de S&V Barometer: Beleggingsbeleid



Beleggingsbeleid:

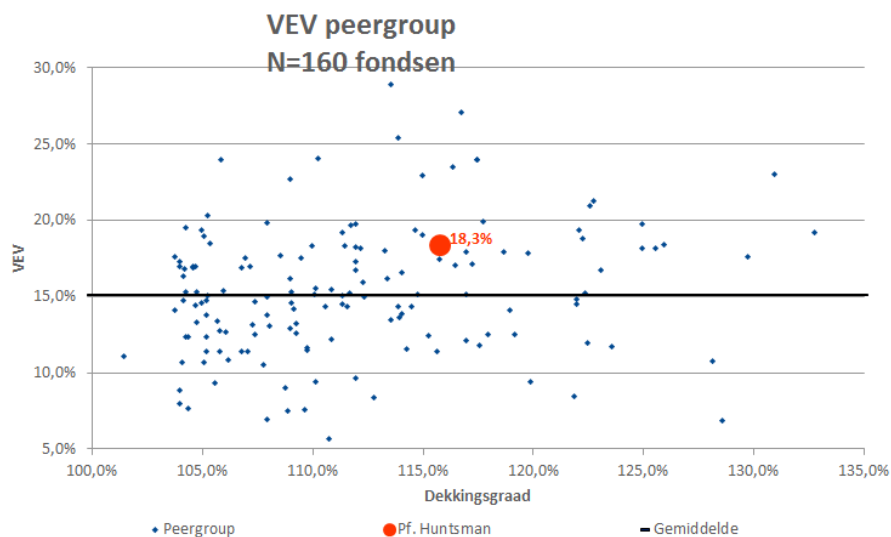
- De meerderheid vindt dat het fonds het beleggingsbeleid moet afstemmen op het eigen profiel, waarbij het bestuur ook mogelijkheden voor meer risico ziet.
- Het bestuur en SP zijn korten als een maatregel die niet voorkomen kan worden.

SV-2015-xxxx

S&V

6

Extra hulpmiddel: de S&V peergroup analyse (jaar 2013)



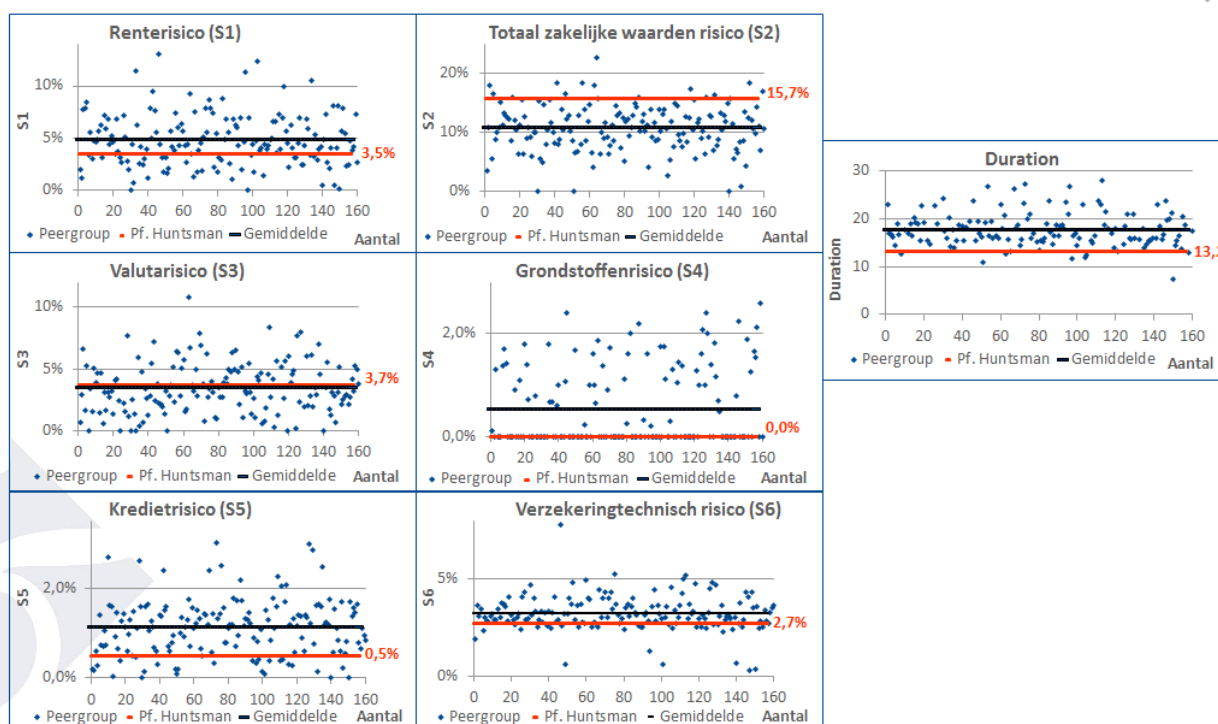
☛ Het VEV van PF Huntsman ligt boven het gemiddelde

SV-2015-xxxx

S&V

7

En waar komt dat door?



SV-2015-xxxx

S&V

8

Bijlage 9 Inrichting en uitvoering sleutelfuncties

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 7 december 2018

Inleiding

De wet schrijft voor dat pensioenfondsen over een risicobeheerfunctie, interne-auditfunctie en een actuariële functie beschikken. De functiehouders moeten bekwaam zijn om de desbetreffende governancetaken

te kunnen uitvoeren. Pensioenfonds Huntsman beschikt over deze sleutelfuncties.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de houder van een sleutelfunctie en de uitoefening ervan. De houder is eindverantwoordelijk. In beginsel wordt het houderschap in het bestuur belegd en de uitvoering uitbesteed. Uitzondering wordt gemaakt voor de actuariële functie, waarvan de taken nagenoeg overeenkomen met die van de certificerend actuaris.

Overwegingen bij inrichting

Voor de inrichting binnen het pensioenfonds zijn de volgende overwegingen gemaakt:

— Eenvoud. Pensioenfonds Huntsman is een middelgroot fonds en is in vele opzichten eenvoudig van opzet. Het financieel beleid en de uitvoering zijn duidelijk en transparant, het aantal regelingen en overgangsregelingen is beperkt. Ook de organisatie is simpel, met korte lijnen en slechts één werkgever; behalve een beleggingscommissie bestaan er geen andere commissies. De pensioenadministratie en het vermogensbeheer zijn al langdurig uitbesteed aan dezelfde, betrouwbare partijen. De bestuursvergaderingen, -stukken en -besluiten worden voorbereid door de pensioenfondsmanager. In principe wordt alles in het bestuur besproken. De inrichting van de sleutelfuncties moet niet te belastend zijn voor de organisatie.

— Kosten. Het fonds is kostenbewust en wil kostenefficiënt zijn.

— Bezetting. Het bestuur heeft voldoende kennis in huis, alhoewel beschikbare tijd een knelpunt kan zijn op sommige posities.

— Onafhankelijkheid. De onafhankelijkheid van de sleutelfuncties moet voldoende gewaarborgd worden, in verschillende richtingen. Er mag geen sprake zijn van belangenconflicten.

Bovenstaande overwegingen impliceren dat de inrichting bij voorkeur zo veel mogelijk aansluit bij de huidige rollen en verantwoordelijkheden.

Actuariële functie

Houder van de actuariële functie is de certificerend actuaris van het pensioenfonds. Uitvoering van controlewerkzaamheden wordt eveneens door hem gedaan, of door zijn directe medewerkers. De actuariële functie houdt onder meer toezicht op de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen (vpv) en beoordeelt de toereikendheid en betrouwbaarheid daarvan. Hij berekent niet zelf de vpv; wel overlegt de functiehouder met degene die de vpv berekent.

De werkzaamheden die de actuariële functie uitvoert zijn nagenoeg gelijk aan die van de certificerend actuaris. Extra taken in de actuariële functie zijn een beoordeling van de algehele gedragslijn voor het aangaan van pensioen- en verzekeringsverplichtingen en een beoordeling van de

kwaliteit van de gegevens die worden gebruikt voor de berekening van de vpv. De beoordeling van de kwaliteit van de gegevens heeft het pensioenfonds, in overleg met de certificerend actuaris (functiehouder) uitbesteed aan de accountant van het pensioenfonds. De functiehouder stemt de beoordeling van de accountant over de basisgegevens af met hem af.

Meer specifiek omvat de actuariële functie de volgende taken:

- Controle van de berekening voorziening pensioenverplichtingen (vpv) per jaareinde, inclusief een beoordeling van het gehanteerde model en de toegepaste grondslagen en aannames.
- Controle van het verloop van de vpv gedurende het boekjaar en de resultatenanalyse.
- Beoordeling van de kwaliteit van de gegevens die worden gebruikt voor de berekening van de vpv. De kwaliteit wordt beoordeeld aan de hand van het assurance rapport van de accountant bij de basisgegevens en de analyse van de vpv.
- Beoordeling van de financiële positie van het pensioenfonds, waaronder toets aan het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen en controle van de beleidsdekkingsgraad en de toeslagbovengrens.
- Beoordeling van de ontvangen premie op kostendekkendheid en op beleid (actuariële en bedrijfstechnische nota).
- Beoordeling van het beleggingsbeleid volgens de prudent-person regel.
- Beoordeling van de voortgang van het herstelplan (indien van toepassing).
- Beoordeling van de algehele gedragslijn voor het aangaan van pensioen- en verzekeringsverplichtingen, waaronder het beleid voor de vaststelling van premies, conversiehouding voor het omzetten van pensioenen en inkooptarieven bij waardeoverdracht. Een oordeel dient achteraf gegeven te worden en slechts bij het aangaan van nieuwe verplichtingen.
- Beoordelen van eventuele verzekeringsregelingen (Pensioenfonds Huntsman heeft momenteel geen verzekeringsregelingen).
- Opstellen van een integrale rapportage van de actuariële functie, wat wordt toegelicht in de bestuursvergadering waarin het jaarverslag wordt behandeld.

Belangrijk is dat de actuariële functie bijdraagt aan een doeltreffend risicobeheer van het bestuur. Die bijdrage zit al opgesloten in de verschillende taken van de certificerend actuaris. Zonder uitzondering hebben die te maken met de risico's waaraan het pensioenfonds is blootgesteld.

Interne-auditfunctie

Houder van de interne-auditfunctie is een bestuurslid. De uitvoering van audits wordt gedaan door de auditafdeling van de werkgever; de functiehouder geeft leiding aan de uitvoering. De auditafdeling rapporteert over de uitkomsten van de audits rechtstreeks aan de functiehouder, zonder tussenkomst van de werkgever.

De functiehouder stelt in overleg met de auditafdeling een meerjarenauditplan op, waarbij verschillende specifieke onderwerpen aan bod komen. Onder meer wordt geëvalueerd of de interne

controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de integere en beheerste bedrijfsvoering, met inbegrip van de uitbestede werkzaamheden, adequaat en doeltreffend zijn. Het auditplan wordt eens per drie jaar geactualiseerd.

De interne-auditfunctie geeft het bestuur een objectief beeld van de gehele bedrijfsvoering; hij zorgt

voor een gezonde en voorzichtige bedrijfsvoering. Eventuele inefficiënties worden zoveel mogelijk

onderkend, bestreden en opgelost, opdat de organisatie zo optimaal mogelijk wordt ingericht, inclusief uitbestede activiteiten.

Over de administratieve organisatorische inrichting en de checks & balances stemt de functiehouders ten minste eens in de drie jaar af met de accountant.

Risicobeheerfunctie

Houder van de risicobeheerfunctie is een bestuurslid. De rol van vervuller (uitvoerder) wordt eveneens belegd bij de houder van de risicobeheerfunctie en in een voorkomend geval bij een externe risicomanager. De manager van het pensioenfonds is de risicomanager van het pensioenfonds. De uitvoerders rapporteren over de uitkomsten van hun analyses aan het hele bestuur.

De houder van de risicobeheerfunctie draagt de door het bestuur gedelegeerde eindverantwoordelijkheid voor het risicomanagement en de risicomanagementcyclus. Hieronder valt

het adviseren van het bestuur over de opzet van het risicomanagementbeleid en de risicohouding, het zorgdragen van een gestructureerd proces van risico-identificatie, -meting, monitoring en evaluatie. Hij zorgt ervoor dat het bestuur een totaalbeeld heeft van alle risico's, zowel financiële als niet-financiële risico's. De functie beoordeelt, monitort en rapporteert over het risicobeheerssysteem.

De houder van de risicomanagementfunctie geeft invulling aan zijn rol door onder meer:

- Vanuit onafhankelijk risicomanagementperspectief adviezen en overwegingen voor besluitvorming te geven.
- Inrichting van het risicomanagementraamwerk voor te stellen en de uitvoering te bewaken (strategische en operationele risicomanagementcyclus).
- Faciliteren van de reguliere risico-identificatie (strategische risico's, FIRM).
- Zorg te dragen voor integrale rapportages aan het bestuur.
- Ondersteuning te geven bij de eigen-risicobeoordeling.

Integraal risicomanagement wordt als een interactief proces continu doorlopen, met als doel het bestuur bewust te maken van de impact van de verschillende risico's en hun onderlinge samenhang,

alsook de opties voor beheersing en de verschillende gevolgen hiervan. Het beleid inzake risicobeheer wordt schriftelijk vastgelegd en eens per drie jaar geëvalueerd.

Rapportages en meldingsplicht

De houder van een sleutelfunctie heeft toegang tot alle informatie die hij nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak. Hij rapporteert ten minste jaarlijks schriftelijk aan het bestuur, en doet desgewenst tussentijds verslag in de bestuursvergadering. De rapportages omvatten in ieder geval materiële bevindingen en aanbevelingen, alsook een overzicht van personen die betrokken zijn bij de

uitoefening van de sleutelfunctie inclusief de uitbestede activiteiten. De rapportages worden beschikbaar gesteld aan intern toezicht en verantwoordingsorgaan.

Indien het bestuur naar aanleiding van een melding of rapportage niet tijdig en afdoende maatregelen neemt en er sprake is van overtreding van de wet met grote gevolgen voor de

deelnemers, is de functiehouder verplicht dit te melden bij De Nederlandsche Bank. Dit sluit aan bij de incidentenregeling van het pensioenfonds (vastgesteld door bestuur op 3 december 2015). De bepalingen uit de incidentenregeling zijn mede van toepassing op sleutelfunctiehouders. De regeling bevat onder meer waarborgen voor de bescherming van de klokkenluider die te goeder trouw melding maakt van een misstand. De bescherming geldt ook voor een houder van een sleutelfunctie.

Met de rapportagestructuur, meldingsplicht en rechtsbescherming wordt een objectieve en onafhankelijke vervulling van de taak gewaarborgd.

Deskundigheid

Alle personen die betrokken zijn bij de uitoefening van een sleutelfunctie moeten geschikt zijn voor het vervullen ervan en betrouwbaar. Het beleid van het bestuur is erop gericht op gestructureerde wijze het niveau van deskundigheid van de functiehouder te laten aansluiten bij wat nodig is voor het goed uitvoeren van zijn taken. Deskundigheid zal worden georganiseerd rondom de kerntaak van de sleutelfunctie. De functiehouders dienen over voldoende beroepskwalificaties, -kennis en –ervaring te beschikken om de rol naar behoren te kunnen vervullen. Dit houdt onder meer in dat zij beschikken over kennis die noodzakelijk is om de desbetreffende materie te begrijpen, het inzicht hebben om de kennis te kunnen toepassen op de eigen functie, en in staat zijn een oordeel te vormen over noodzakelijke besluitvorming.

De deskundigheid en het functioneren van een sleutelhouder wordt eens per drie jaar geëvalueerd. Bij de evaluatie zal in ieder geval gesproken worden over de aanwezige deskundigheid, de beschikbaarheid en bijdragen aan de functie, de deskundigheid van de andere uitvoerders van de functie en de samenwerking met andere bij het pensioenfonds betrokken personen. Voor een bestuurslid tevens functiehouder zal de evaluatie kort voor afloop van de zittingsperiode van het bestuurslidmaatschap plaatsvinden. Voor de certificerend actuaris zal in de evaluatie de verantwoordelijkheid vanuit de actuariële functie mede worden beschouwd.

Bijlage 10 Uitbestedingsbeleid

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 29 oktober 2019

Inleiding

De kernactiviteiten administratie en vermogensbeheer worden uitbesteed aan professionele partijen. Een custodian bewaart de beleggingen. De voorwaarden voor uitbesteding zijn vastgelegd in de overeenkomsten met de desbetreffende dienstverleners. Een van de strategische uitgangspunten van het pensioenfonds is om een uitbestedingsbeleid te voeren waarbij continuïteit en constante kwaliteit zijn gewaarborgd, tegen aanvaardbare kosten en waarbij risico's in voldoende mate beheersbaar zijn.

Het bestuur heeft de risico's aangaande de uitvoering van de administratie en van het vermogensbeheer geanalyseerd. Het pensioenfonds beschikt niet over de mogelijkheden, vaardigheden, systemen en kennis om zelf de pensioenadministratie en het vermogensbeheer met de gewenste kwaliteit uit te voeren. Daarom is het beleid om deze onderdelen uit te besteden aan partijen die deze dienstverlening als hoofdproduct uitvoeren.

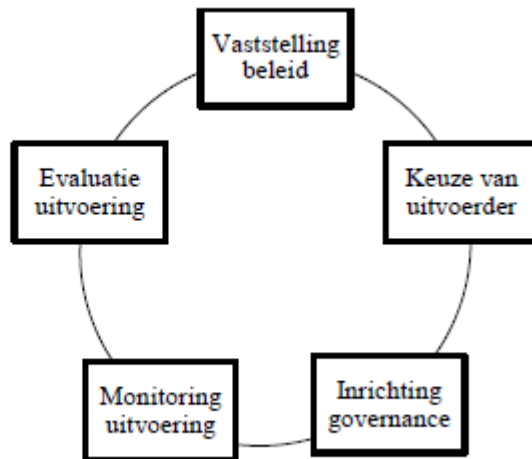
Randvoorwaarden

Het bestuur heeft uitgangspunten opgesteld voor de uitvoering van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer. De relevante aspecten daarin zijn:

- Deskundigheid en kennis van pensioenfondsen. De uitvoerder dient een brede kennis van de pensioenfondsmarkt te hebben, en in staat zijn om Pensioenfonds Huntsman met zijn pensioenregeling, organisatie en beleid te begrijpen. Bij de uitvoerder zijn ervaren personen werkzaam.
- Kwaliteit automatisering. Voor de uitvoering wordt gebruik gemaakt van automatiseringssystemen die de prestatie leveren die verwacht mag worden uit het oogpunt van doelmatigheid, effectiviteit, vertrouwelijkheid, flexibiliteit, veiligheid en gebruikersvriendelijkheid.
- Communicatie. De communicatie met alle belanghebbenden van het fonds is goed. Er is sprake van een correcte en tijdige afhandeling van administratie.
- Kostenbeheersing. De uitvoering gebeurt bij voorkeur tegen zo laag mogelijke kosten. Het bestuur dient inzicht te hebben in de uitvoeringskosten en de wijze waarop deze beheersbaar worden gehouden.
- In control. Het bestuur moet in control zijn. De uitvoering van de administratie en het vermogensbeheer mag geen onnodige complexiteit bevatten. Er is sprake van volledige transparantie, van zowel de werking van de administratie resp. beleggingen als van de uitvoering en kosten.

Uitbestedingscyclus

Het pensioenfonds volgt voor zijn uitbestede activiteiten een cyclus:



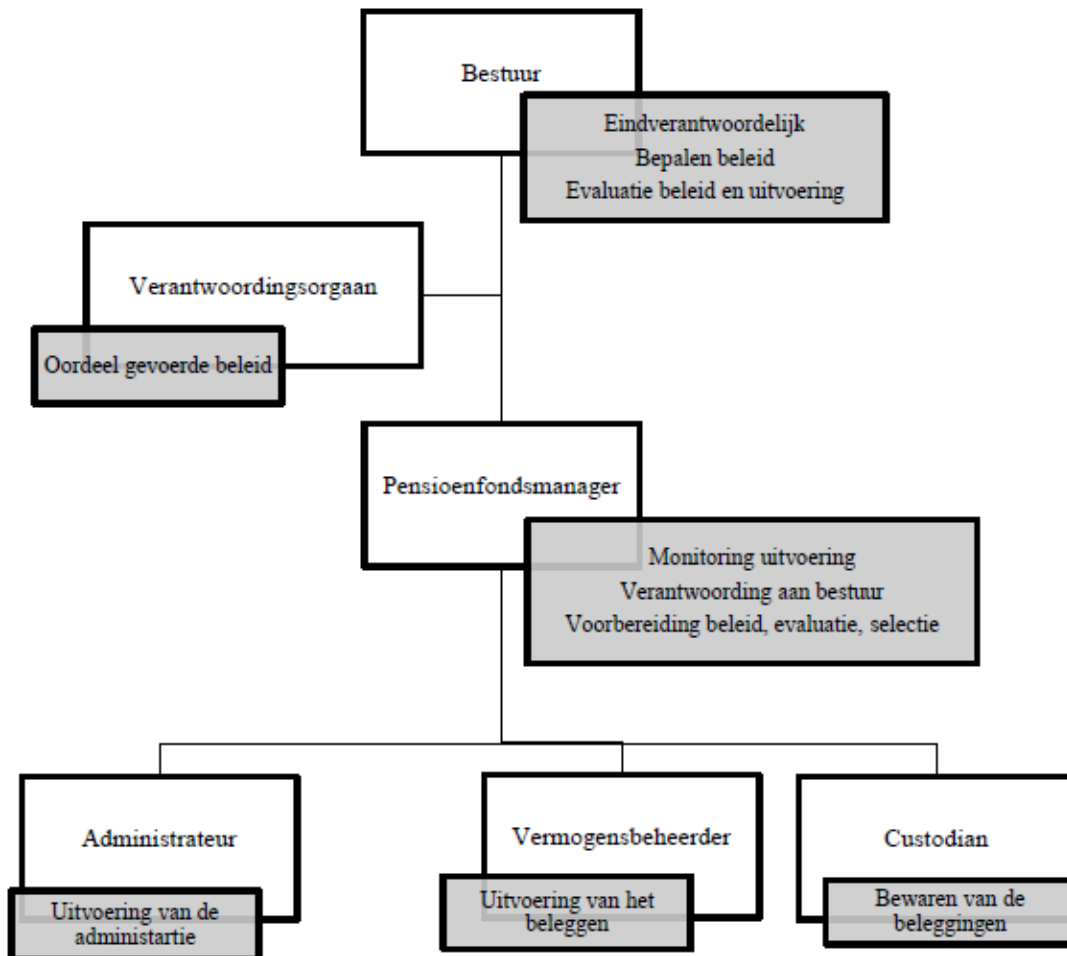
De uitbestede activiteiten worden gedurende het jaar gemonitord. Periodiek wordt na evaluatie besloten of het beleid moet worden aangepast of een nieuwe uitvoerder moet worden gevonden.

Keuze uitvoerder

Het pensioenfonds selecteert een administrateur voor de pensioen- en financiële administratie en één of meerdere vermogensbeheerders om het vermogen van het pensioenfonds te beheren. De selecties vinden plaats op basis van criteria die betrekking hebben op de organisatie, de administratie- en beleggingsprocessen en de beleggingsproducten. Criteria zijn onder meer performance, ontwikkelingen bij de externe partij, inzicht in en hoogte kosten, uittredingsvoorwaarden, aansprakelijkheid, dienstverlening en kwaliteit van de rapportages.

Organisatiestructuur

Met betrekking tot uitbestede activiteiten houdt het pensioenfonds de volgende structuur aan:



Het bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleid en legt hierover verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. De uitvoering van de administratie en het vermogensbeheer zijn ondergebracht bij externe, professionele partijen. Het bestuur behoudt de volledige zeggenschap over deze activiteiten. De monitoring van de uitvoering alsook voorbereiding van beleid en evaluaties zijn door het bestuur gedelegeerd aan de manager van het pensioenfonds en de beleggingscommissie.

Uitbestedingsovereenkomst

Met de uitvoerder wordt een overeenkomst gesloten. In deze overeenkomst worden in ieder geval de volgende zaken vastgelegd:

- De bevoegdheid van de uitvoerder om binnen het kader van de overeengekomen richtlijnen transacties uit te voeren zonder tussenkomst van het pensioenfonds;
- De hoogte en structuur van de vergoeding aan de uitvoerder;
- De aansprakelijkheid van de uitvoerder in geval van fouten e.d.
- De beëindigingsvoorwaarden van de overeenkomst en de eventuele vergoedingen die ermee gemoeid gaan, onder meer bij uitreding uit een beleggingsfonds;
- De bevoegdheid van de vermogensbeheerder om aan de custodian opdracht te geven de uit de transacties voortkomende leveringen en ontvangsten tegen betaling te effectueren;
- De bevoegdheid van de vermogensbeheerder om binnen het kader van de beleggingsrichtlijnen gebruik te maken van afgeleide beleggingsinstrumenten, waaronder opties. In de beleggingsrichtlijnen wordt nauwkeurig omschreven welke instrumenten dit betreft en tot welke limieten;

- Afspraken over de dienstverlening (service level agreement);
- De uitvoerder rapporteert in lijn met hetgeen in de service level agreement of beleggingsrichtlijnen is vastgelegd.

Overigens wordt met de custodian overeengekomen dat hij een frequent contact onderhoudt met de administrateur van het pensioenfonds in verband met het beschikbaar zijn van gelden (cashflow) en de administratieve afhandeling van transacties.

Monitoring

Het pensioenfonds ontvangt maandelijks en driemaandelijks rapportages van de administrateur en de vermogensbeheerder over behaalde resultaten en naleving van de afspraken in de service level agreement. De rapportages bevatten overzichten van normen, afwijkingen en benchmarks. Ze worden door het bestuur en beleggingscommissie besproken. In geval van niet-verklaarbare afwijkingen wordt uitleg aan de uitvoerder gevraagd.

De uitvoerders zijn onderworpen aan een jaarlijkse accountantscontrole en ISAE-controles. Uit de accountantsverklaringen moet blijken dat de relevante productieprocessen door de uitvoerders op correcte wijze worden doorlopen en dat hun rapportages volledig en juist zijn. De ISAE-rapportages worden door het bestuur bestudeerd en geanalyseerd. De jaarlijkse controle van de actuaris geeft het bestuur extra comfort op juistheid van de administratie.

Het pensioenfonds stelt een meerjaren-audit-programma op. Jaarlijks wordt een specifiek onderdeel van de uitvoering gecontroleerd op processen en risico's. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een gespecialiseerde audit-afdeling van de werkgever. De audit-rapportage wordt in het bestuur besproken, onder verantwoordelijkheid van de interne-audit-sleutelfunctiehouder.

Evaluatie

Periodiek vindt een evaluatie plaats van de uitvoerders van de uitbestede onderdelen, alsook van het uitbestedingsbeleid. De dienstverlening van de uitvoerder wordt beoordeeld op de prestaties van de uitvoering, zoals juistheid en tijdigheid van de aangeleverde rapportages, de nakoming van de gemaakte afspraken, zoals kostenvergoedingen, en naleving van de eigen gedragscode en bewijs van naleving ervan door hun medewerkers. Hun ISAE-rapportages en eventueel andere controlerapporten worden door het bestuur mede gebruikt voor de evaluatie. Voor wat betreft het beleid worden de geformuleerde uitgangspunten doorlopen om na te gaan of zij nog steeds valide zijn, of er aanpassing nodig is en of de evaluatie aanleiding geeft om de bestaande opzet van de uitbesteding aan te passen.

Bij de evaluatie wordt specifiek aandacht gegeven aan de volgende (beleidsmatige) vragen:

- Zijn de uitgangspunten van het pensioen-, financieel, respectievelijk beleggingsbeleid nog valide?
- Zijn er nieuwe elementen die effect hebben op de uitgangspunten of beleid?
- Is de visie omtrent de uitbesteding van het desbetreffende bedrijfsonderdeel nog valide (vaardigheden, kennis, systemen, kernactiviteit)?
- Zijn de huidige organisatiestructuur en contractafspraken nog passend?
- Zijn de bestaande rapportages nog adequaat, en is de frequentie van rapporteren goed?
- Zijn de beschreven risico's nog aanwezig en is de omvang van het bruto en netto risico nog valide? Zijn er nieuwe risico's?
- Zijn de omschreven beheersmaatregelen nog valide?
- Hoe wordt het relatiemanagement en van de uitvoerder ervaren (bezetting, communicatie, openheid, snelheid van handelen)?
- Is de huidige uitvoering nog op het gewenste niveau?

Bijlage 12

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg

Beleidsdocument Integraal risicomanagement

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 13 maart 2020

INHOUD

13. Inleiding	
14. Uitgangspunten van het risicomanagement.....	
• Risicocultuur	
• Risicomanagementbeleid.....	
• Risicohouding en risicobereidheid	
• Risicomanagement bij calamiteiten.....	
15. Inrichting van risicomanagement.....	
• Risicoanalyses.....	
• Governance van risicomanagement	
• Verantwoording	

1. Inleiding

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg draagt zorg voor de pensioenregeling van de deelnemers, gepensioneerden en slapers die voor 1 januari 2016 al deelnamen aan de regeling.

Missie

De missie van het pensioenfonds is het betalen van nominale pensioenen zoals toegezegd in de pensioenopgave die deelnemers ontvangen en hiermee op pensioenvlak veiligheid, zekerheid en continuïteit bieden aan alle deelnemers en gepensioneerden.

Het uitbetalen van nominale pensioenen is van het hoogste belang. Daarnaast streeft het bestuur er naar de pensioenen waardevast te houden. Het waardevast houden van het pensioen is evenwel voorwaardelijk: de financiële middelen van het pensioenfonds moeten het toelaten; een eventuele indexatie van pensioenen en pensioenaanspraken is afhankelijk van de dekkingsgraad.

Visie

De ambitie van het bestuur is een betrouwbaar pensioenfonds te zijn. Het bestuur wil zorgdragen voor een goede financiële beheersing en een evenwichtige afweging van de belangen van de betrokkenen nu en in de toekomst. Vertrouwen van de deelnemers en gepensioneerden in het bestuur dat zijn taak serieus neemt en goed uitvoert is een cruciale voorwaarde voor de continuïteit van het pensioenfonds.

Deze ambitie wordt nagestreefd door middel van goede financiële resultaten, transparante communicatie en een kostenbewust beleid. Verder dient de uitvoering van de pensioenovereenkomst correct en efficiënt gebeuren en maatschappelijk verantwoord zijn.

Strategie

Om de visie te bereiken is een strategie geformuleerd welke in de ABTN is beschreven. Ten aanzien van het risicomanagement zijn de volgende punten te noemen:

- Het pensioenfonds heeft de belangrijkste taken, het pensioen- en financieel beheer en het vermogensbeheer, uitbesteed om de gewenste kwaliteit te kunnen bieden.
- Het financieel beleid richt zich op voldoende rendement tegen aanvaardbare risico's. De risicohouding is behoudend, maar om de doelstelling van het pensioenfonds (waardevastheid) te halen kunnen risico's niet volledig uitgesloten worden. Het bestuur reduceert de kans op tekorten en verhoogt de kans op indexatie van pensioenen door actief risicomanagement.
- Er wordt een verantwoord beleggingsbeleid gevoerd met expliciete aandacht voor afdekking van renterisico's, met behulp van een professionele externe partij en ondersteund door een onafhankelijke beleggingsadviseur.

Ter uitvoering van de missie, visie en strategie dient het pensioenfonds een beheerste en integere bedrijfsvoering te hanteren. In dit beleidsdocument is het risicomanagement als onderdeel van de bedrijfsvoering beschreven.

2. Uitgangspunten van het risicomanagement

Het bestuur heeft de bedrijfsvoering ingedeeld in de volgende aandachtsgebieden:

- Governance
- Financiële opzet
- Beleggingen
- Vermogensbeheer
- Pensioenbeheer
- Financieel beheer

De reden voor deze opdeling is een verschil in rol die de aandachtsgebieden hebben in het kader van een beheerste en integere bedrijfsvoering:

- De governance is de wijze waarop het pensioenfonds is georganiseerd.
- De financiële opzet betreft de wijze waarop alle financiële aspecten van het pensioenfonds zijn vormgegeven.
- De beleggingen zijn een apart aandachtsgebied, omdat de beleggingen en het beleggingsbeleid in de praktijk en in de wet- en regelgeving specifieke aandacht krijgen.
- Het vermogensbeheer betreft de uitvoering van het beleggingsbeleid.
- Het pensioenbeheer en het financieel beheer betreffen de uitvoering van het reilen en zeilen van het pensioenfonds.

Schematisch zijn de taken en verantwoordelijkheden als volgt:

stappen		governance	financiële opzet	beleggingsbeleid	uitvoering vermogensbeheer	uitvoering pensioen- en financieel beheer
risicoanalyse		bestuur	bestuur	bestuur	bestuur	bestuur
vaststellen maatregelen		bestuur	bestuur	bestuur	bestuur	bestuur
uitvoering maatregelen		manager pf	manager pf*	fiduciair beheerder	fiduciair beheerder	administrateur (AZL)
monitoring en rapportage		VC	certificerend actuaris / accountant	BC**	BC	manager pf
evaluatie		bestuur	bestuur	bestuur	bestuur	bestuur
* mbv adviserend actuaris						
** in de BC heeft een onafhankelijke adviseur zitting die als countervailing power richting de fiduciair manager fungeert.						

Risicocultuur

Het bestuur neemt volledige verantwoordelijkheid voor het risicomanagement en zorgt voor een commitment van het bestuur aan integraal en geïntegreerd risicomanagement.

Dit komt tot uiting in:

- De besluitvorming: bij het vormen en aanpassen van strategie en beleid worden keuzes gemaakt en besluiten genomen, waarbij overwegingen en risicoafwegingen een belangrijke rol spelen.
- De cyclus: Er wordt aandacht besteed aan de jaarlijkse cyclus van uitvoering, monitoring en evaluatie.
- De beheersmaatregelen: het bestuur gebruikt een planning van de beheersmaatregelen, waarin sprake is van monitoring van de vastgestelde maatregelen.
- De bestuurlijke jaarplanning: het bestuur gebruikt een jaarplanning, waarin de periodieke evaluatie van de strategische risico's en van het beleid is opgenomen. Periodiek wordt de integrale risico analyse besproken. Jaarlijks worden de strategische top-5-risico's besproken.

Risicomanagementbeleid

Het risicomanagement heeft een vooraanstaande rol in de opzet van de bedrijfsvoering en kan als volgt worden gekenmerkt:

- Integraal risicomanagement, omdat in de bedrijfsvoering de gehele risicomanagementcyclus is meegenomen: risicoanalyse, uitvoering, monitoring, evaluatie en eventuele aanpassing.
- Geïntegreerd risicomanagement, omdat het risicomanagement is verwerkt in de bedrijfsvoering (de aandachtsgebieden) en daardoor onderdeel vormt van alle activiteiten van het fonds.

Risicohouding en risicobereidheid

In een overleg tussen het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de sociale partners is vastgesteld dat de risicohouding **behoudend** is. Alle organen vinden dat een pensioenfonds in principe risicomijdend dient te zijn, maar dat een mate van financiële risico's (beleggingsrisico's) nemen noodzakelijk is om de missie van waardeovaste pensioenen te kunnen realiseren. Op basis hiervan heeft het bestuur deze risicohouding vertaald naar de volgende waardering van de risicobereidheid voor de verschillende aandachtsgebieden:

- Governance **acceptabel**
- Financiële opzet **ALARP***
- Beleggingen **ALARP***
- Vermogensbeheer **acceptabel**
- Pensioenbeheer **acceptabel**
- Financieel beheer **acceptabel**

*ALARP is as low as reasonably possible

De waardering van risico's, zoals in de paragraaf 'Risicoanalyses' is beschreven, leidt tot een netto score *groen*, *geel* of *rood*. In ieder aandachtsgebied worden meerdere risico's onderkent en gewaardeerd. De vertaling van de afzonderlijke risico's naar de risicobereidheid is als volgt:

- De waardering **acceptabel** betekent dat het bestuur alle risico's binnen het desbetreffende aandachtsgebied *groen* heeft gewaardeerd.
- De waardering **ALARP** betekent dat het bestuur alle risico's in kaart heeft gebracht en hen gereduceerd tot het minimaal niveau binnen de huidige omstandigheden. Het bestuur accepteert een netto-risico gelijk aan *geel*.
- De waardering **rood** betekent **onacceptabel** en dus dat het bestuur direct maatregelen overeenkomt om het risico minimaal terug naar *geel* te brengen.

Bij de aandachtsgebieden 'financiële opzet' en 'beleggingen' zijn enkele risico's *geel*. De reden is dat een mate van risico bij het beleggen wordt genomen, zodat een mate van toeslagverlening mogelijk wordt. Deze risico's zijn bekend en worden goed gemonitord. Dit zijn in beginsel risico's waar een premie tegenover staat. De totale risicobereidheid voor de aandachtsgebieden 'financiële opzet' en 'beleggingen' wordt daarom gekenschetst als **ALARP**.

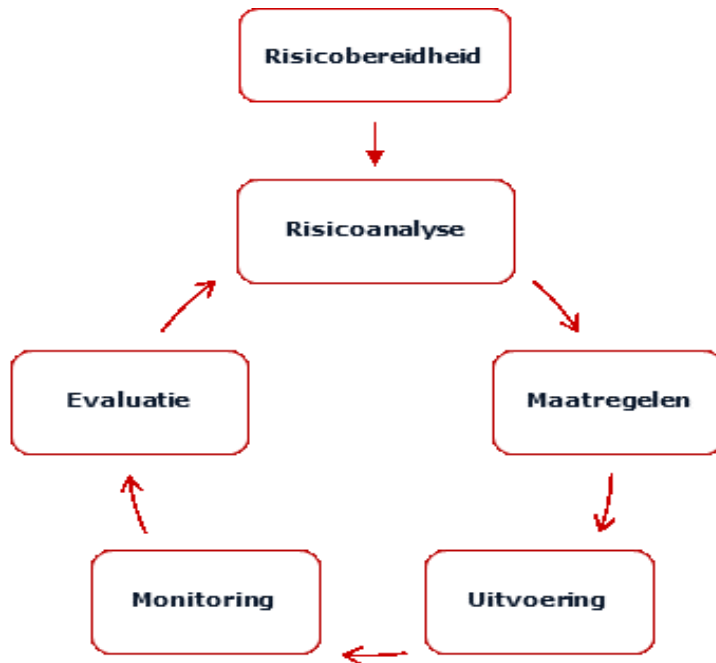
Risicomanagement bij calamiteiten

Het fonds regelt de beheersmaatregelen bij eventuele calamiteiten in de volgende documenten:

- Een financieel crisisplan als onderdeel van de ABTN
- Een klachten- en geschillenregeling
- Gedragscode
- Incidentenregeling
- Beleidsdocument niet-financiële risico's

3. Inrichting van risicomanagement

De aanpak van integraal risicomanagement is bij alle aandachtsgebieden gelijk. Vanuit de risicobereidheid wordt voor ieder aandachtsgebied een uitvoeringscyclus (inclusief risico's) gevolgd.



- Er wordt een integrale risicoanalyse uitgevoerd. In de risicoanalyse zijn de risico's geïdentificeerd en ingeschat.
- De risicoanalyse leidt tot mogelijke beheersmaatregelen.
- De uitvoering wordt continu gemonitord waar de risico's en de genomen maatregelen onderdeel van zijn.
- Periodiek worden de uitvoering en de monitoring geëvalueerd.
- Afhankelijk van de resultaten van de evaluatie kan er een aanpassing zijn van het beleid, van de risico's, de risico-inschattingen en de beheersmaatregelen.

Daarnaast beoordelen de drie sleutelfunctiehouders het pensioenfonds in het kader van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Over het risicomanagement zijn de taken van de sleutelfunctiehouders als volgt:

- De houder van de actuariële functie beoordeelt alle actuariële aspecten, waaronder de (actuariële) risico's en draagt ertoe bij dat het risicobeheersysteem doeltreffend wordt toegepast.
- De houder van de risicobeheerfunctie beoordeelt of het risicobeheersysteem doeltreffend en goed is geïntegreerd in de organisatiestructuur en de besluitvormingsprocessen.
- De houder van de interne auditfunctie evalueert onder meer of het interne controlesysteem en andere onderdelen van het vastgelegde governance-systeem, waaronder het risicobeheerssysteem, adequaat en doeltreffend zijn.

Verder voert het pensioenfonds tenminste eens in de drie jaar een eigenrisicobeoordeling uit en legt de resultaten hiervan schriftelijk vast. In geval van een significante wijziging in het risicoprofiel van het pensioenfonds of door het pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling vindt onverwijld een eigenrisicobeoordeling plaats. Het pensioenfonds neemt de eigenrisicobeoordeling in aanmerking bij het nemen van strategische beslissingen.

Risicoanalyses

Voor alle risicoanalyses, die onderdeel zijn van de aandachtsgebieden, zijn de risico's gecategoriseerd in overeenstemming met de FIRM-risico's. Binnen deze categorieën zijn vervolgens de risico's beschreven. De risicoanalyses bestaan uit de volgende onderdelen:

- Een beschrijving van de risico's.
- Per risico is de kans op het voordoen en de mogelijke gevolgen ervan (impact) in kaart gebracht. Dit leidt tot een bruto-risico, waarvan is beoordeeld of deze acceptabel of niet-acceptabel is.
- Als een bruto-risico niet acceptabel is, dan heeft het bestuur één of meerdere beheersmaatregelen opgesteld en geïmplementeerd.
- De beheersmaatregelen zijn zodanig dat het netto-risico (het resterende risico dat overblijft na de beheersmaatregelen) acceptabel is.

Kans

Hoe vaak?

Minder dan eens in de 10 jaar
Minder dan eens in de 5 jaar
Minder dan eens in de 2 jaar
Vaker dan eens per jaar

Financiële impact

Financieel

Dekkingsgraad

Laag	tot €100.000	< niet indexatiegrens (bv. 124)
Beperkt	€100.000 tot €1 miljoen	< VEV (bv. 116) en > MVEV
Aanzienlijk	tussen €1 miljoen en €10 miljoen	< MVEV (bv. 104)
Hoog	> €10 miljoen	< kritische dg (bv. 90)

Voor de kwalificatie van de impact geldt de 'hoogste score' van de twee aandachtsgebieden

Reputationele impact

Deelnemer

Pers

DNB/AFM

Laag	1	intern	opmerking
Beperkt	1 tot 10	werkgever	gesprek
Aanzienlijk	10 tot 100	lokaal	aanwijzing
Hoog	> 100	nationaal	curatele

Voor de kwalificatie van de impact geldt de 'hoogste score' van de drie aandachtsgebieden

Voor de reputationele impact hebben we drie aandachtsgebieden onderkend:

- Deelnemer: impact op tevredenheid/draagvlak
- Pers: met name impact voor werkgever (spin off naam 'Huntsman') en draagvlak
- DNB/AFM: impact op zelfstandige bedrijfsvoering door ingrijpen toezichthouder

Combinatietabel

De combinatie van kans en impact leidt tot het volgende overzicht:

Kans → ↓ Impact	<10 jr	< 5 jr	< 2 jaar	>1 jr
- tot €100.000 - < indexatiegrens - 1 deelnemer - Interne pers - Opmerking DNB/AFM				
- €100.000 - €1 mln - < VEV (bv. 116) en > MVEV - 1 - 10 deelnemers - Pers werkgever - gesprek DNB/AFM				
- €1 mln - €10 mln - < MVEV - 10 - 100 deelnemers - Pers lokaal - Aanwijzing DNB/AFM				
- > €10 mln - < kritische dg - >100 deelnemers - Pers nationaal - Curatele DNB/AFM				

De waardering **acceptabel** betekent dat het bestuur alle risico's binnen het desbetreffende aandachtsgebied **groen** heeft gewaardeerd.

De waardering **ALARP** betekent dat het bestuur alle risico's in kaart heeft gebracht en hen gere tot het minimaal niveau binnen de huidige omstandigheden. Het bestuur accepteert een netto-aan **geel**.

De waardering **rood** betekent **onacceptabel** en dus dat het bestuur direct maatregelen overee om het risico minimaal terug naar **geel** te brengen.

De tabellen fungeren als leidraad voor de uiteindelijke beoordeling.

Bruto-*risico*' s. Een bruto-*risico* is het risico dat een bepaalde gebeurtenis zich voordoet zonder dat er maatregelen zijn getroffen. Het pensioenfonds stelt de individuele bruto-*risico*'s vast door een beoordeling te geven over de combinatie van de kans op de gebeurtenis en de impact bij het voordoen ervan.

Beheersmaatregelen. Bij de waardering van de bruto-*risico*'s wordt vastgesteld of beheersmaatregelen moeten (geel/rood) of kunnen (groen) worden overwogen. Na de toe te passen beheersmaatregelen worden kans en impact en ook de daaruit voortvloeiende score uit de combinatietabel per risico opnieuw vastgesteld. Dit is het netto-*risico*.

Netto-*risico*' s. Een netto-*risico* is het risico dat een bepaalde gebeurtenis zich voordoet, waarbij rekening is gehouden met de beheersmaatregelen die zijn getroffen. De beheersmaatregelen dienen zodanig te zijn dat de risicobeoordeling met toepassing van de beheersmaatregelen leidt tot acceptatie van het netto-*risico*. Wanneer dit niet het geval is, dient de beheersmaatregel te worden bijgesteld.

Er zijn drie waarderingen van het risico: Groen, Geel en Rood.

Een netto-*risico* dat na het nemen van beheersmaatregelen in de rode zone van de combinatietabel valt, dient ten minste jaarlijks expliciet door het bestuur te worden geaccepteerd. De overwegingen hiervoor worden vastgelegd.

Onderdeel van de expliciete acceptatie van het bestuur van de netto-*risico*'s in de ~~gele~~ of rode zone is dat de beoordeling van het totaal aan risico's valt binnen de vastgestelde risicobereidheid van de diverse aandachtsgebieden. Deze beoordeling wordt gemotiveerd vastgelegd waarbij, indien relevant, berekeningsresultaten dan wel financiële analyses worden betrokken. Wanneer het totaal

aan risico's volgens het bestuur niet overeenkomt met de risicohouding en de risicobereidheid, dan zijn aanvullende beheersingsmaatregelen noodzakelijk.

Governance van risicomanagement

De organisatiestructuur is voor de gehele bedrijfsvoering gelijk. Dit betekent dat er ten aanzien van risicomanagement geen uitzondering is gemaakt. Risico's en risicomanagement vormen een onderdeel van de bedrijfsvoering.

Overzicht beheersmaatregelen en jaarplanning

De risicoanalyses (van de diverse aandachtsgebieden) leiden tot inzicht in de risico's en de beheersmaatregelen. Deze zijn opgenomen in het overzicht van beheersmaatregelen. Deze overzichten zorgen voor overzicht bij het bestuur, zodat controle blijft bestaan over het integraal risicomanagement, zowel qua inhoud als tijdigheid.

Pensioenbureau

Het pensioenbureau bestaat uit een manager pensioenfonds en een interne pensioenadministrateur. Het pensioenbureau signaleert trends en ontwikkelingen, stelt voorstellen voor beleid op, voert het beleid uit, monitort de uitvoering (door externe partijen) en legt verantwoording af over de uitvoering aan het bestuur.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie adviseert ten aanzien van de beleggingen. De beleggingscommissie heeft onder meer tot taak het definiëren van de meest ideale beleggingsstructuur voor het fonds, de selectie van de vermogensbeheerder(s), de monitoring van het vermogensbeheer en ook de monitoring van de risico's die met de beleggingen samenhangen.

De beleggingscommissie rapporteert bevindingen en resultaten aan het bestuur. In de monitoring van de financiële risico's speelt de beleggingscommissie een centrale rol.

Bestuur

De eindverantwoordelijkheid van alle aandachtsgebieden ligt bij het bestuur. Ook ten aanzien van risicomanagement qua beleidsvorming en evaluatie.

Deskundigheid en onafhankelijkheid

De deskundigheid van bestuur, de leden van het pensioenbureau en de leden van de beleggingscommissie en ook de bevordering en handhaving daarvan is beschreven in het geschiktheidsplan. Hierin komt risicomanagement onder andere terug bij de eindtermen geschiktheid van de aandachtsgebieden financiële aspecten, AO/IC, communicatie en uitbesteding. Op deze gebieden scoren tenminste drie leden van het bestuur deskundigheid B en tenminste twee leden van de beleggingscommissie deskundigheid B.

De onafhankelijkheid van bestuur, pensioenbureau en beleggingscommissie ten opzichte van externe partijen wordt onder andere gewaarborgd door middel van het integriteitsbeleid van het fonds zoals beschreven in de ABTN en de gedragscode.

Verantwoording

Ten aanzien verantwoording over het risicomanagement zijn de volgende betrokkenen te onderscheiden:

1. Uitvoeringsorganisaties (vermogensbeheerder en pensioenadministrateur)
2. Pensioenbureau
3. Sleutelfunctiehouders
4. Bestuur
5. Interne verantwoording (VO en VC)
6. Externe verantwoording (accountant en actuaris, DNB en AFM)

Iedere betrokkene heeft een vorm van afleggen van verantwoording. Een toelichting hierop is als volgt:

1. De uitvoeringsorganisaties hebben hun eigen verantwoordingsniveaus (uitvoering en controle). Daarover rapporteren zij naar het fonds (SLA-rapportages, ISAE-rapportages, performance rapportages).
2. Het pensioenbureau en de beleggingscommissie zorgen voor de voorbereiding van de bestuursvergaderingen. Daarbij worden de rapportages van de uitvoeringsorganisaties meegenomen. Ook verzorgen het pensioenbureau en de beleggingscommissie de

risicoanalyses, de bestuurlijke jaarplanning en het overzicht van beheersingsmaatregelen, welke door het bestuur worden behandeld.

3. De sleutelfunctiehouders beoordelen en evalueren onderdelen van de bedrijfsvoering van het Pensioenfonds op basis van monitoring en rapportages en stellen een verantwoordingsrapportage op ten behoeve van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de visitatiecommissie en indien noodzakelijk de toezichthouder.
4. Het bestuur beoordeelt en evalueert alle documenten en verantwoordingsrapportages.
5. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en de visitatiecommissie.
6. Het bestuur legt verantwoording af aan andere (externe) belanghebbenden via het jaarverslag.